

ABM-ABR: VERWERKING INSPRAAKREACTIES.**LIJST INSPREKERS ABR EN ABM MEI/JUNI 2002 (NUMMERING WORDT GEBRUIKT BIJ DE VERWERKING)**

Nr	Naam	Opmerkingen
1	Gemeente Meerssen	
2	Dr Polman, Duiven	
3	Gemeente Brummen	
4	FODI	Ook als bijlage bij stichting zand
5	VROM	
6	Waterpakt	
7	Delgromij	Gelijk aan 4
8	Hoogheemraadschap Alm & Biesbosch	
9	M. Visschers, Nijmegen	
10	Milieustichting Red de Betuwe	
11	Stichting Werkgroep Oosterbeekse Uiterwaarden	
12	DLG	
13	Niebeek	
14	Ministerie LNV (a. als wettelijk adviseur en b. bedenkingen)	Gelijk aan 12
15	J. de Coninck en A. Lagerwerf, Opheusden	
16	Stichting Zand	
17	Vitens Overijssel	
18	Omwonenden Heesseltsche Uiterwaarden	
19	Werkgroep Geertjesgolf	
20	A.J. Wittenberg, Velden	
21	H. Dirks, Stevensweert	
22	Panheel Groep	
23	De Maaswerken (a. maaswerken en b. nazending Frank Scheffer)	
24	Stichting tot behoud leefmilieu....	
25	Stichting Lomm Actief	
26	Gemeente Haelen	
27	Waterleiding Mij. Limburg	
28	Gemeente Heel	
29	COWA	
30	Gemeente Roermond	
31	De heer van Halem (mondeling op hoorzitting prov. Overijssel)	
32	De heer Ter Steege (mondeling op hoorzitting prov. Overijssel)	
33	De heer Derksen (mondeling op hoorzitting prov. Gelderland)	
34	De heer van Waning (mondeling op hoorzitting prov. Utrecht)	
35	De heer Floor (mondeling op hoorzitting prov. Utrecht)	

Inspraakreacties ABM-ABR

Nr.	Samenvatting inspraakreactie	Reactie	Acties, Opmerkingen en Aandachtspunten
1.1	Inspreker geeft aan de stukken in goede orde te hebben ontvangen en dat eventuele reacties binnen de gestelde termijn zullen worden gegeven.	Er is geen verdere reactie ontvangen. Daarom gaan we er van uit dat deze inspreker geen opmerkingen heeft op ABM-ABR.	Geen
2.1	Inspreker geeft aan geen op/bemerkings te hebben op de stukken.	Waarvan akte	Geen
3.1	Gemeente geeft aan dat eventuele reacties uiterlijk 5 juli zullen worden toegezonden.	Aangezien er geen reacties zijn binnengekomen gaan we er van uit dat deze inspreker geen opmerkingen heeft op ABM-ABR.	Geen
4.1 7.1	De Maas en de Rijntakken worden elk als één geval beschouwd. Hierdoor moet voor elk project een deelsaneringsplan worden opgesteld, hetgeen onnodig veel tijd en geld vereist.	Er is een uitgebreide juridische analyse uitgevoerd naar de (on)mogelijkheden van de diverse relevante wetgevingen (Wbb, WVO, Wm...). Hieruit bleek dat het onvermijdelijk was dat er voor de projecten deelsaneringsplannen worden opgesteld. Momenteel wordt gewerkt aan onderzoeksprotocollen (zie ook 4.8). Het onderzoek dat t.b.v. dit deelsaneringsplan nodig is zal kunnen worden uitgevoerd conform dit onderzoeksprotocol. Hierdoor wordt het mogelijk om optimaal gebruik te maken van de reeds beschikbare kennis over de bodemkwaliteit in het gebied.	Geen
4.2 7.2	Is er na sedimentatie van verontreinigd slib sprake van een nieuw of van een bestaand geval van bodemverontreiniging.	De Maas en de Rijntakken zijn elk een geval van bodemverontreiniging ontstaan voor 1987. In beide gevallen is er dus sprake van een bestaand geval van bodemverontreiniging. Bij sedimentatie van verontreinigd slib binnen de Maas of de Rijntakken is sprake van het verplaatsen van (een gedeelte van) de verontreiniging binnen een bestaand geval en niet van het ontstaan van een nieuw geval. Immers, de plaats waar het slib sedimenteert maakt reeds deel uit van het geval. Voor meer informatie over dit sedimentatieproces verwijzen we naar de Nota van toelichting.	Geen
4.3 7.3	Biedt de wet- en regelgeving wel voldoende mogelijkheden om af te wijken van het beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie voor wat betreft de minimale omvang voor een stortplaats?	Er is een uitgebreide juridische analyse uitgevoerd naar de (on)mogelijkheden van de diverse relevante wetgevingen (Wbb, WVO, Wm...). Hieruit bleek dat deze mogelijkheid bestaat. Wij willen benadrukken dat alleen voor wat betreft de minimale omvang van de depots wordt afgeweken van het beleidsstandpunt en dat er een MER is opgesteld om deze afwijking te onderbouwen. De milieuhygiënische	Geen

		randvoorwaarden uit het beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie zijn onverkort van kracht op de kleinere depots/bergingen die binnen ABM en ABR mogelijk zijn. Tenslotte wijzen wij u er op dat ook voor de kleinere depots de benodigde beschikkingen moeten worden aangevraagd.	
4.4 7.4	Het is van groot belang dat de verschillen van inzicht tussen VROM en de beleidsmakers uit de wereld worden geholpen.	Deze verschillen bleken maar beperkt aanwezig te zijn en zijn ondertussen weggenomen. Zie hieromtrent de inspraakreacties 5.1 tot en met 5.60.	Beleidsregels aanpassen n.a.v. inspraak van VROM en overleg met VROM.
4.5 7.5	Past de functiegerichte saneringsdoelstelling wel binnen de Wbb die nog uitgaat van een multifunctionele sanering.	De invulling die in paragraaf 3.3 van de beleidsnotitie wordt gegeven aan de saneringsdoelstelling is in lijn met artikel 38, derde lid Wbb, alsmede het Besluit Locatiespecifieke omstandigheden bodemsanering ter uitwerking daarvan. Daarbij anticiperen we op een in ontwikkeling zijnde beleid actief waterbodembeheer, alsmede in voorbereiding zijnde wijzigingen van de Wbb terzake. Overigens is voor landbodems ook jarenlang functiegericht gesaneerd zonder dat er een wettelijke verankering plaatsvond. Deze wettelijke verankering voor de landbodems vindt plaats in het Besluit Locatiespecifieke omstandigheden.	Geen
4.6 7.6	Het is niet zeker of de rechter de invulling van het begrip op-of-nabij (ingevuld met binnen een project) zal aanvaarden.	In de toelichting bij het Bouwstoffenbesluit wordt als voorbeeld van hergebruik op-of-nabij genoemd "het terugplaatsen van de deklaag na delfstoffenwinning" of "grondverzet bij natuurontwikkelingsprojecten in de uiterwaarden". De invulling uit de beleidsregels sluit dus aan bij de toelichting uit het Bsb. Verder mag er geen sprake zijn van bewerking en is verplaatsing beperkt tot binnen de nog nader te concretiseren grenzen van de projecten. Tenslotte is een en ander in lijn met de Landelijke Beleidsnotitie Actief bodem beheer Rivierbed.	Geen
4.7 7.7	Om de problemen werkelijk op te lossen is een aanpassing van de wet- en regelgeving noodzakelijk.	Wij hebben gezien de belangen van rivierverruiming en natuurontwikkeling voor de korte termijn oplossingen gezocht binnen de bestaande wet- en regelgeving. Het blijft echter voor de lange termijn wenselijk dat er een meer op elkaar afgestemde wet- en regelgeving wordt voorzien. (zie ook 4.5)	Geen
4.8 7.8	In het licht van de voor de uiterwaarden karakteristieke diffuse verontreinigingssituatie blijft inspreker de aanzienlijke hoeveelheid zeer kostbare te verrichten bodemonderzoeken beschouwen als "overkill" en derhalve als		Zie aanpassing hoofdstuk 5 beleidsnotitie

	weinig doelmatig.		
4.9 7.9	Bodemonderzoek kan zich risicoloos tot de bovenste 40-50 cm beperken.	Een bodemonderzoek dat alleen betrekking heeft op de bovenste 40-50 cm kan niet voldoende informatie opleveren over de kwaliteit van de “achterblijvende bodem” en over ernstige verontreinigingen die ook (veel) dieper dan de bovenste 50 cm kunnen worden aangetroffen. Deze informatie is echter wel nodig ten behoeve van de relevante besluitvorming (Wvo, Wm en Wbb). Daarom zal het onderzoek ook betrekking moeten hebben op de diepere bodemlagen.	Geen
4.10 7.10	Waarom moeten voor de Rijntakken wel bodemkwaliteitskaarten worden opgesteld door de initiatiefnemer en voor de Maas niet?	De benodigde informatie is in beide gevallen vergelijkbaar. Het is slechts een kwestie van de wijze van presentatie. Wij vinden het overzichtelijk als de wijze van presentatie van de bodemkwaliteitskaart hetzelfde is als die van de verwachtingenkaart (bodemzoneringskaart) en die is bij de Rijntakken en de Maas anders.	Geen
4.11 7.11	Inspreker wenst betrokken te worden bij het opstellen van de onderzoeksprotocollen.	Momenteel wordt door het RIZA gewerkt aan het opstellen van onderzoeksprotocollen voor grootschalig verontreinigde gebieden in de rivieren. De insprekers zullen worden geïnformeerd over de opzet en de voortgang.	Geen
4.12 7.12	Moet vermarktbare specie wel of niet onderzocht worden in het kader van ABR-ABM?	De milieuhygiënische kwaliteit van het vermarktbare materiaal hoeft in het kader van ABR en ABM niet extra onderzocht te worden tenzij dit materiaal zich in de leeflaag bevindt. Om het milieurendement van de ingreep te kunnen bepalen dient dan wel de milieuhygiënische kwaliteit te worden bepaald. Wel is het zo dat vanuit de gewenste toepassing bepaalde gegevens nodig zullen zijn over de kwaliteit van het vermarktbare materiaal (denk bijvoorbeeld aan de eisen die voortvloeien uit het Bouwstoffenbesluit).	Geen
4.13 7.13	Onduidelijk is of, en onder welke voorwaarden gebruik gemaakt zal worden van de ontheffingsmogelijkheid voor het verbod op storten van afvalstoffen buiten inrichtingen (ontheffing 10.63 Wm).	Het is de bedoeling om voor de Maas en de Rijntakken gebruik te maken van deze ontheffingsmogelijkheid uit de Wm. Uit juridische analyse blijkt dat deze ontheffing op projectniveau verleend kan worden	Geen
4.14 7.14	Duidelijkheid is gewenst over het van toepassing zijn van titel 8.3 van de Wm, de regeling voor gesloten stortplaatsen bij de optie bodem blijft bodem (Nazorgregeling).	De titel is inderdaad van toepassing indien er sprake is van inrichtingen in de zin van de Wm. Als dit niet het geval is, geldt in beginsel een stortverbod. Op dit stortverbod is ingevolge artikel 10.63 Wm ontheffing mogelijk.	Geen
4.15 7.15	VROM zou van mening zijn dat hergebruik van klasse 4 als bodemmateriaal niet mogelijk is.	Er was inderdaad een meningsverschil tussen de beleidsmakers en VROM aangaande hergebruik van klasse 4 als bodemmateriaal. Dit meningsverschil ging echter niet zo zeer om de vraag of hergebruik is toegestaan (dat mag alleen als aan het herverontreinigingsniveau wordt voldaan) als wel om de vraag welk juridisch kader gebruikt moet worden om dit hergebruik te regelen	Geen

		en om de manier waarop stand-still is ingevuld.	
4.16 7.16	Mag er bij "Bodem blijft bodem" een vieze tussenlaag (bijv klasse 4) tussen de schone onderlaag en de HVN leeflaag?	Het aanbrengen van weerdgrond die niet voldoet aan de saneringsdoelstelling is in beginsel niet toegestaan. In individuele gevallen kan blijken dat het niet kosteneffectief is om deze weerdgrond op een andere wijze toe te passen. In die gevallen mag dat materiaal als bodem worden toegepast, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan	Zie aanpassing in hoofdstuk 4 onder de verwerkingsoptie Bodem blijft bodem.
4.17 7.17	Zijn de voorwaarden voor hergebruik bodem blijft bodem niet in strijd met het stand-still beginsel?	Bij Bodem blijft bodem wordt de nieuwe bodemkwaliteit vergeleken met de bodemkwaliteit die door herverontreiniging zal ontstaan. In situaties dat de bodemkwaliteit in de huidige situatie slechter is dan het herverontreinigingsniveau, zal deze toets een verbetering van de bodemkwaliteit inhouden. In situaties waar de bodemkwaliteit in de huidige situatie beter is dan het herverontreinigingsniveau zal deze toets inhouden dat de bodemkwaliteit na ingreep niet slechter zal zijn dan de bodemkwaliteit die op termijn door het herverontreiniging zal ontstaan. In zones waar geen herverontreiniging plaatsvindt wordt getoetst aan de BGW's, hetgeen inderdaad inhoudt dat ABM en ABR een verslechtering toestaan. Aangezien dit niet de bedoeling is zullen de definitieve beleidsregels worden aangepast. Deze aanpassing luidt: <u>Bij hergebruik in gebieden waar geen sprake is van een herverontreiniging (zone C) moet de toegepaste bodem minstens zo schoon zijn als de bodem waarop men die toepast. Het kan dus voorkomen dat de kwaliteit van de leeflaag beter moet worden dan de BGW-kwaliteit.</u>	Zie hoofdstuk 3.3 van de beleidsnotitie
4.18 7.18	In het MER staat dat bodem wordt bouwstof mogelijk is indien wordt voldaan aan de immissie-eisen. In de beleidsregels staat dat voldaan moet worden aan de samenstellings- en immissie-eisen. Duidelijkheid is hier gewenst.	Voor Bodem wordt bouwstof moet voldaan worden aan de eisen uit het Bouwstoffenbesluit, waaronder de samenstellings- en immissie-eisen. Benadrukt wordt dat de varianten uit het MER uitsluitend bedoeld zijn om de milieueffecten van de voorgenomen beleidswijzigingen te bepalen en dat alleen de eisen uit de beleidsnotities enige status hebben, maar ten aanzien van de verwerkingsoptie "Bodem wordt bouwstof" geen wijziging van het beleid inhouden.	Geen
4.19 7.19	De grens van 100.000 m ³ als ondergrens voor een depot moet beter worden onderbouwd. Bovendien is deze ondergrens te hoog voor de meeste natuur- en kleiwinningsprojecten.	Vooreerst willen wij er wijzen dat juist om een oplossing te bieden voor de relatief kleine natuurontwikkelingsprojecten de ondergrens op 100.000 m ³ is gelegd. We zullen in de definitieve beleidsnotitie de grens van 100.000 m ³ als ondergrens voor een depot beter onderbouwen. Uit het MER blijkt daarnaast nog dat verder verlagen van de ondergrens leidt tot een milieuhygiënisch ongunstige situatie. Voor natuurontwikkelingsprojecten is een andere oplossing denkbaar (zie ook	Geen

		4.16).	
5.1	In het belang van een adequate kenbaarheid, uitvoering en handhaving van de milieuwetgeving dienen de beleidsnotities precies, ondubbelzinnig en transparant aan te geven welke onderdelen wel, en welke onderdelen niet als beleidsregels bedoeld zijn. Indien en voor zover de beleidsnotities géén toetsingskader in de vorm van beleidsregels zijn, dient duidelijk te zijn wat de functie van de beleidsnotities dan wel is.	In de beleidsnotities zal inderdaad beter tot uitdrukking komen welke onderdelen beleidsregels betreffen. De daarvoor noodzakelijke aanpassingen zullen worden doorgevoerd.	Zie hoofdstuk 7 van de beleidsnotitie
5.2	Een grondige herziening is noodzakelijk om de beleidsnotities voor derden toegankelijk en begrijpelijk te maken en daarmee de kans op juridische procedures te verminderen.	Wij zullen naar aanleiding van de inspraakreacties de beleidsnotities op onderdelen nog verder verduidelijken.	Waar nodig zijn de beleidsregels aangepast
5.3	Aangegeven wordt dat na vier jaar een eerste evaluatie van de beleidsnotities zal plaatsvinden op basis waarvan wordt nagegaan of en waar het beleid bijstelling behoeft. Het wordt echter niet duidelijk op welke aspecten deze evaluatie betrekking zal hebben en hoe de monitoring die aan de evaluatie voorafgaat ingericht zal worden.	In de definitieve beleidsnotitie zal het aspect evaluatie nader worden belicht. Hierbij moet wel worden benadrukt dat de manier waarop evaluatie en monitoring zullen worden vormgegeven is nu nog niet eenduidig aan te geven. Een en ander zal afhangen van zaken als “in welke mate is er ervaring opgedaan bij de uitvoering van projecten”, “welke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden inzake het landelijke beleid Actief waterbodembeheer”....	Zie hoofdstuk 1. We hebben de evaluatie nader toelichten in definitieve beleidsnotities.
5.4	In de beleidsnotities wordt bodembeheer niet uitgewerkt, terwijl zij gelet op de titel nu juist daarover gaan. Gemist wordt een lange termijn visie op het omgaan met de aanwezige bodemverontreiniging in het rivierengebied.	ABM en ABR (als regionale uitwerking van het landelijk beleid Actief bodembeheer rivierbed) vormen het algemene toetsingskader voor grondverzet bij herinrichtingsprojecten in het rivierengebied van Maas en Rijnakken. Daarom richt ABM en ABR zich in eerste instantie op de aanpak van het grondverzet dat bij deze projecten zal plaatsvinden. Verder hebben wij in de beleidsnotities aangegeven dat in de gebieden waar geen grondverzet zal plaatsvinden, de BGW's gelden als bodemkwaliteitsdoelstelling die op termijn gerealiseerd zal moeten worden. In de definitieve beleidsnotitie zal meer aandacht worden besteed aan deze “saneringsdoelstelling op termijn”	Zie aanpassingen in hoofdstuk 3 (nazorg en beheer)
5.5	De rivierverruiming, die plaatsvindt in gevallen van ernstige verontreiniging in	Het is een misvatting dat wij in de beleidsnotities de Wbb als een bijkomstigheid beschouwen.	Geen

	de zin van de Wet bodembescherming, wordt in de beleidsnotities niet gezien als een bodemsanering. Het van toepassing zijn op de rivierverruiming van de saneringsregeling van de Wet bodembescherming lijkt te worden beschouwd als een bijkomstigheid. Dit is een misvatting. De rivierverruiming dient – zoals alle maatschappelijke activiteiten die aangrijpen op ernstige verontreinigde bodems - te worden benut om de bodem te saneren, eventueel in stappen. Het is niet gebleken dat de Wet bodembescherming geen ruimte zou bieden om dit op een goed uitvoerbare wijze en tegen aanvaardbare kosten te doen.	Juist omdat we er van uitgaan dat de herinrichtingsprojecten gecombineerd moeten worden met de sanering, hebben wij een saneringsdoelstelling opgenomen in het beleid. Deze saneringsdoelstelling geeft aan welke bodemkwaliteit gerealiseerd moet worden op locaties waar gegraven wordt. Bovendien werkt deze saneringsdoelstelling ook door in het hergebruiksbeleid waar, naast de Wbb, ook nog de Wm en de WVO van toepassing zijn. Wel willen we er op wijzen dat bij de grootschalige herinrichtingsprojecten in Maas en Rijn, de inrichting van het gebied sturend is en de sanering volgend (sanering vind alleen plaats waar herinrichting gepland is).	
5.6	Gemist wordt een precieze aanduiding van het gebied waar de beleidsnotities van toepassing zijn die ook voor derden goed toegankelijk is, of een verwijzing daarnaar.	De begrenzing van het toepassingsgebied is gekoppeld aan de begrenzing van het WVO-beheersgebied. Wij willen u dan ook verwijzen naar de daartoe geëigende kaarten, zoals de kaarten behorende bij de Circulaire van de provincie Limburg "bouwen langs de Maas van 21 oktober 1997.	Zie overzichtskaartje behorend bij fysieke afbakening (hoofdstuk 2 van de beleidsnotitie)
5.7	Aansluiting bij Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) voor de bepaling van de maatschappelijke wenselijkheid van de rivierverruimende maatregelen is discutabel, omdat de Wbr als toetsingskader 'de bescherming en verzekering van het doelmatig en veilig gebruik van waterstaatswerken' heeft.	De Koppeling met de Wbr zal komen te vervallen. In de definitieve beleidsnotitie zal de reikwijdte genoemd worden, zonder een verwijzing naar de Wbr.	In definitieve beleidsnotitie is er geen koppeling meer gelegd met de Wbr (hoofdstuk 2)
5.8	Het is niet duidelijk wat wordt bedoeld als wordt gezegd dat ABM en ABR mogen worden gebruikt als beoordelingskader bij de uitvoering van de bodemtoets in WRO-procedures.	Bij bestemmingswijzigingen moet de bodemkwaliteit worden betrokken bij de beoordeling van de haalbaarheid van bestemmingswijzigingen; nagegaan moet worden of de bodemkwaliteit geen belemmering vormt voor het gewenste gebruik van de bodem. De provincies hebben beleidsvrijheid bij de manier waarop deze bodemtoets wordt ingevuld. Met de omschrijving wordt bedoeld dat de provincies, indien zij dat wensen, voor de bodemtoets kunnen aansluiten bij het beleid van ABM en ABR. Concreet betekent dat bijvoorbeeld dat bij bestemmingswijzigingen zonder het	In de definitieve Nota van Toelichting zal (in 2.4.3.) is toelichting gegeven.

		uitvoeren van graafwerken, getoetst kan worden aan de BGW's uit het beleid. Overigens zal de provincie in beleidsstukken moeten vastleggen of en hoe zij ABM of ABR willen toepassen bij de WRO-procedures.	
5.9	De passages over de bodemkwaliteitsdoelstellingen zouden moeten worden ingebed in het begrippenkader van de Wbb, zoals de saneringsdoelstelling in termen van art. 38 Wbb en de Circulaire beoordeling en afstemming (en evt. het Besluit locatiespecifieke omstandigheden bodemsanering, nieuwe Wbb), het begrip deelsanering, etc.	In met name hoofdstuk 3 van de beleidsnotities is hier uitvoering aan gegeven. Verder wijzen wij er nog op dat ABM en ABR naast het saneringsspoor ook invulling geeft aan het hergebruikspoor (zie ook 5.5). Wellicht dat hierbij andere termen worden gebruikt dan de termen die inspreker gewend is te gebruiken in het saneringsspoor.	Geen
5.10	In de eerste alinea van paragraaf 3.2 wordt het woord "zoals" gebruikt. Indien en voor zover daarmee bedoeld wordt dat de beleidsnotities een status hebben die gelijkwaardig is aan de bedoelde algemene maatregel van bestuur is dit onjuist.	Dit wordt niet bedoeld en valt daar ons inziens ook niet uit af te leiden Overigens zal in de definitieve beleidsnotitie een afzonderlijke paragraaf worden opgenomen over de ontwikkelingen van actief bodembeheer alsmede de saneringsdoelstellingen ingevolge de Wbb ten aanzien van de landbodem en waterbodem.	In de definitieve beleidsnotitie is de relatie met landbodems verder uitgewerkt (hoofdstuk 3).
5.11	Het wekt bevreemding dat bij de verwijzing naar het ontwerp Besluit locatiespecifieke omstandigheden bodemsanering niet wordt gerefereerd aan de daarin opgenomen bepaling over waterbodems.	In de beleidsnotities is die koppeling nu wel gelegd, aangezien ondertussen het besluit, alsmede de ministeriële regeling ter uitwerking daarvan in werking getreden.	Zie 5.10
5.12	De passages op p 12 en 52 uit de beleidsnotities (ABM) zijn niet in overeenstemming met de afspraken die met het ministerie van VROM gedurende de voorbereiding van de ontwerp-beleidsnotities zijn gemaakt. Afgesproken is dat, indien in zone C na afgraven een bodem achterblijft met een kwaliteit beter dan klasse 4, het bevoegd gezag op basis van een kosteneffectiviteitsafweging per project kan besluiten om af te zien van verdergaande ontgraving.	Deze opmerking klopt. We hebben inderdaad afgesproken dat we dat zouden doen. In de definitieve beleidsnotities zal worden opgenomen dat we in zone C pas na het doen van een kosteneffectiviteitsafweging, mogen afzien van het realiseren van de BGW's.	Zie hoofdstuk 3.3 van de beleidsnotitie ABM
5.13	Het is niet helder hoe vaak de	Deze vragen kunnen alleen worden beantwoord in het kader van de	Geen

	bestuurlijke afweging moet worden gemaakt, welke concentraties aan verontreinigende stoffen achterblijven over welke oppervlakten in het rivierbed. Verhoogde concentraties die achterblijven zullen langdurig in het rivierbed aanwezig blijven. Het milieuhygiënisch effect is derhalve onduidelijk.	individuele projecten die de komende jaren gepland zijn in het winterbed van de grote rivieren. Het ligt wel voor de hand dat in het kader van de evaluatie (zie 5.3) van het beleid, op basis van de ervaringen bij het voorbereiden en uitvoeren van projecten, dit soort vragen zal worden beantwoord. Wellicht ten overvloede wijzen wij de inspreker er nog op dat, in die gevallen dat afgeweken moet worden van de primaire saneringsdoelstelling, altijd nog het MTR-humaan als grenswaarde geldt. Het is dus niet zo dat de afwijking van de saneringsdoelstelling zou kunnen leiden tot een milieuhygiënisch onaanvaardbare situatie.	
5.14	Aangezien de afweging per geval wordt gemaakt en niet helder is, is op voorhand op basis van welke criteria, moet iedere beslissing van het bevoegd gezag worden gevolgd. De methode is onduidelijk en kwetsbaar voor beroep en bezwaar. Standaardisatie vooraf is nodig.	Dat gaan we ook doen. In de definitieve beleidsnotities zal een concrete uitwerking van de kosteneffectiviteitsafweging worden opgenomen.	De kosteneffectiviteitsafweging is geconcretiseerd
5.15	De beleidsnotities treden hiermee buiten op landelijk niveau gemaakte afspraken. <ul style="list-style-type: none"> Als kosten, of “middel erger dan kwaal”, aanleiding kunnen zijn om af te zien van bodemsanering, zullen ook andere initiatiefnemers, bijvoorbeeld projectontwikkelaars, het recht willen hebben om vanwege kosten of andere overwegingen de bodem niet te hoeven saneren. Wel acceptabel is een generieke grondslag voor afwijken van de saneringsdoelstelling; daar kan iedere saneerder gebruik van maken. Voor de landbodem zijn in het recente kabinetsstandpunt BEVER (2001) twee generieke situaties beschreven waarvoor een saneringsdoelstelling op maat geldt. Voor de uiterwaarden kan ook tot dergelijke generieke 	Wij zijn het er niet mee eens dat de beleidsnotities buiten de op landelijk niveau gemaakte afspraken treden. <ul style="list-style-type: none"> De mogelijkheid om op basis van middel is erger dan de kwaal af te zien van sanering is in de beleidsnotities opgenomen op uitdrukkelijk verzoek van de mensen die bij de voorbereiding van projecten als De Maaswerken of Ruimte voor de Rivier verantwoordelijk zijn voor de natuurontwikkeling in het gebied. Het is de bedoeling dat het toepassen van de mogelijkheid om, op grond van middel is erger dan de kwaal, af te zien van de sanering alleen bij natuurontwikkelingsprojecten gebruikt zal worden. De voorbeelden die in de beleidsnotities genoemd worden zijn niet van dien aard dat ze zouden uitnodigen tot het “afzien van saneren”. Overigens willen wij er op wijzen dat het reeds geruime tijd gangbare praktijk is om in natuurgebieden niet te saneren indien de sanering zou leiden tot een vernietiging (of vermindering) van de aanwezige natuurwaarden. Wij zijn van mening dat ABM en ABR als maatwerk aanpak voor de rivieren kan worden beschouwd, een en ander conform de afspraken die gemaakt zijn in het kader van de beleidsnotitie Actief bodembeheer rivieren (mede door VROM opgesteld en vastgesteld). Ook bij ABM en ABR is gekozen voor generieke kwaliteitsnormen (BGW's) als saneringsdoelstelling voor de diffuse verontreiniging. 	In de beleidsnotitie is aangegeven dat middel is erger dan de kwaal alleen bij natuurontwikkelingsprojecten geldt.

	<p>maatwerk-afspraken worden gekomen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In Bever-verband is bewust gekozen voor een systeem van generieke kwaliteitsnormen (bodemgebruikswaarden, afgekort BGW) voor immobiele verontreinigingen in de bovengrond. 		
5.16	Onder Zone B (en Zone C ABM) wordt gesteld dat Alara van toepassing is. Onduidelijk is echter wat daarmee bedoeld wordt.	Hiermee wordt bedoeld dat men moet nagaan welke mate van milieuverbetering redelijkerwijs, binnen de randvoorwaarden van het project, haalbaar is.	Geen
5.17	In ABM wordt een zone C onderscheiden, waar geen herverontreiniging door regelmatige overstroming plaatsvindt. Het herverontreinigings-niveau wordt dus ten onrechte genoemd als het in zone C te bereiken kwaliteitsniveau.	Dat klopt. Deze tekstuele fout wordt verholpen	Tekstuele aanpassing van de definitieve beleidsnotitie
5.18	Er wordt een nieuwe set van bodemnormen (het maximaal toelaatbaar risico humaan of MTR humaan) geïntroduceerd in een normenstelsel van streefwaarden, bodemgebruikswaarden, interventiewaarden en urgentiesystematiek. Dit is bezwaarlijk, omdat dit stelsel door velen nu al als complex wordt ervaren. Ook inhoudelijk is dit niet acceptabel, omdat bescherming van het milieu daarmee wordt losgelaten.	In situaties waar, op basis van een kosteneffectiviteitsafweging, van het herverontreinigingsniveau mag worden afgeweken, moet de bodemkwaliteit in ieder geval voldoen aan de MTR-humaan waarde. Deze vormen dus een vangnet en geven een functieafhankelijke bovengrens zonder de bescherming van het milieu los te laten.	Geen
5.19	Nazorg is ten onrechte niet uitgewerkt. Dit is een belangrijk onderdeel van beheer van de bodem in situaties waarbij na sanering verontreiniging in de bodem achterblijft.	In de definitieve beleidsnotities zal aan Wbb-nazorg, als belangrijk onderdeel van de bodem, meer uitwerking worden gegeven. In de beleidsnotitie zal hiertoe de tekst worden aangepast, in de Nota van Toelichting zal een meer uitgebreide uitwerking worden opgenomen. Overigens is het aspect nazorg een wettelijk verplicht onderdeel bij het verlenen van Wbb-beschikkingen, zodat bij de individuele saneringsplannen hierop moet worden ingegaan.	In de definitieve beleidsregels zijn de teksten uitgebreid.
5.20	De beleidsnotities zouden aanzienlijk aan duidelijkheid winnen indien zij de bestemmingen van vrijkomende stromen	Het hergebruik van de vrijkomende gronden is door ons geplaatst in de context waar het tevens thuishoort; de Wm en de WVO (incl. het Bsb). Het hergebruik van de vrijkomende gronden binnen het riviersysteem moet	Geen

	(opnieuw bodem laten worden, brengen in stortplaatsen, toepassen in werken) zouden plaatsen in een context van bodemsanering en van beheer van achterblijvende verontreiniging. Daarmee zou ook een beter zicht ontstaan op eventuele knelpunten voor de uitvoeringspraktijk.	immers los van het saneringsspoor beschouwd worden als het hergebruik van afvalstoffen (vandaar de Wm) en het lozen in oppervlaktewater inclusief waterbodems (vandaar de WVO). Juist omdat de Wm van toepassing is, is een MER opgesteld t.b.v. ABM en ABR. Het gaat hier immers om nieuw beleid voor het omgaan met afvalstoffen, wat een m.e.r.-plichtige activiteit is ingevolge de Wm.	
5.21	Het is onhandig de onderscheiden opties te presenteren onder de verzamelterm "verwerkingsopties". Bij het omgaan met verontreinigde baggerspecie wordt de term verwerking immers doorgaans anders opgevat.	Aan deze terminologie ligt het integrale karakter van de beleidsnotities ten grondslag. Daarom zullen wij de tekst niet wijzigen, dit om verwarring bij alle andere insprekers te vermijden.	Geen
5.22	Het gebruik van het begrip "bodem blijft bodem" is bezwaarlijk, omdat erg onduidelijk is wat ermee bedoeld wordt. Het begrip lijkt een eigen verzamelterm voor een reeks van bestemmingen, die niet goed ter herleiden is tot de bestemmingen voor verontreinigde grond en bagger uit de milieuregelgeving. Indien met deze term een activiteit wordt bedoeld die erop gericht is dat ontgraven waterbodem weer onderdeel van de bodem wordt heeft het de voorkeur te spreken van: - <i>(her)gebruik als bodem</i> , wanneer de toepassing gebeurt buiten een geval van ernstige verontreiniging in de zin van de Wbb; het betreft dan licht verontreinigde bagger; - <i>herschikken</i> , wanneer bodem wordt verplaatst als maatregel in het kader van de sanering van een geval van ernstige verontreiniging; de herschikking kan zowel schone, licht verontreinigde als ernstig verontreinigde bodem (bagger)	Deze verwarring is alleen bij deze inspreker aan de orde. Daarom zullen wij de tekst niet wijzigen, dit om verwarring bij alle andere insprekers te vermijden. Inzake de optie Bodem blijft bodem willen wij er bovendien op wijzen dat dit in de praktijk beschouwd zal worden als het hergebruik als bodem en niet als het herschikken. Bij het juridisch overigens nog ingebedde begrip "herschikken" wordt het hergebruik gestuurd door de sanering van de bodem terwijl bij hergebruik als bodem de inrichting van het gebied sturend is voor het hergebruik. Aangezien bij de grootschalige herinrichtingsprojecten de inrichting van het gebied duidelijk sturend is en de sanering volgend (sanering vind alleen plaats waar herinrichting gepland is) sluit de huidige invulling beter aan bij de praktijk. Overigens heeft een neutrale term als Bodem blijft bodem de voorkeur boven het gebruik van twee termen naast elkaar (gebruik als bodem enerzijds en herschikken anderzijds)	Geen

	betreffen; een en ander overeenkomstig de systematiek van de Nota grond grondig bekeken (1999).		
5.23	<p>“Bodem blijft bodem” wekt de suggestie dat sprake is van hergebruik als bodem. Dat is (zie boven) niet het geval. Nu Maas en de Rijntakken beide als een geval van ernstige verontreiniging zullen worden beschouwd en alle grondverzet voor de rivierverruiming dus plaatsvindt binnen zodanige gevallen, is voor de beleidsnotities alleen de saneringsmaatregel herschikken van de verontreiniging relevant. Dit is (net als hergebruik als bodem) alleen toegestaan onder de voorwaarde dat (o.m.) de op te brengen baggerspecie van een vergelijkbare kwaliteit is als, of van een betere kwaliteit is dan, de kwaliteit van de ontvangende bodem. Met deze eis (een uitwerking van het milieubegrip <i>stand still</i> voor bodemsanering) wordt voorkomen dat verontreinigde baggerspecie wordt aangebracht op locaties die schoner zijn. Het is een rem op ongewenste verspreiding van bodemverontreiniging.</p>	<p>Bij Bodem blijft bodem is volgens ons wel degelijk sprake van hergebruik als bodem. Zie 5.22.</p> <p>Verder verwijzen wij naar de diverse reacties (4.17, 6.1....) op vragen over het stand-still beginsel, waaruit blijkt dat voldaan wordt aan de genoemde voorwaarden ten aanzien van de bodemkwaliteit.</p>	geen
5.24	<p>Bij de eisen die de beleidsnotities aan de optie “bodem blijft bodem” stellen ontbreekt systematisch deze randvoorwaarde van <i>stand still</i>. Dit is onjuist nu sommige activiteiten die tot “bodem blijft bodem” worden gerekend niet aan deze eis zullen voldoen. Het terugplaatsen van ernstige verontreinigde weerdgrond (baggerspecie) op een schone bodem na zand- of grindwinning is zo'n activiteit. Deze activiteit kan – gelet op de</p>	<p>Wij zijn er ons terdege van bewust dat er bij de optie Bodem blijft bodem sprake is van het storten van afvalstoffen. Juist daarom hebben we er een MER voor opgesteld. Dit MER is gebruikt als milieuhygiënische onderbouwing voor de eisen die aan deze toepassing worden gesteld.</p> <p>De randvoorwaarde stand-still geldt overigens altijd, dus ook bij deze toepassing (zie o.a 4.17)</p>	Geen

	eis van vergelijkbare kwaliteit van bagger en ontvangende bodem – nimmer worden beschouwd als een saneringsmaatregel in de vorm van herschikken van de verontreiniging. Deze activiteit zal moeten worden aangemerkt als storten. Aan dit storten zullen eisen moeten worden gesteld ter bescherming van de bodem.		
5.25	Onduidelijk is waarom “Hergebruik na bewerking” als optie wordt onderscheiden. Dit is immers geen eindbestemming.	Uit een beleidsmatige analyse bleek dat deze toepassing er in moet blijven, om misverstanden te vermijden. Wel zal deze toepassing, mede naar aanleiding van uw inspraakreactie nader worden toegelicht.	Zie Nota van Toelichting, hoofdstuk 4.4
5.26	Overigens sluiten de beleidsnotities reiniging (en verwerking?) niet uit, maar geven ze niet aan in welke gevallen daartoe zal worden besloten.	Bewerken van de grond is een van de verwerkingsopties in ABM-ABR. Deze kan per project worden afgewogen. We schrijven deze echter niet dwingend voor omdat uit het MER blijkt dat het reinigen of scheiden van de uiterwaarden/weerdgrond niet altijd milieuvoordelen oplevert.	Geen
5.27	Onduidelijk is waarom de opties “Bergen in plassen/kleischermen/depots” en “storten in baggerspeciastortplaatsen” van elkaar worden onderscheiden. In beide gevallen gaat het immers om stortplaatsen. Dit laat uiteraard onverlet dat in de vergunningen van die stortplaatsen onderscheid wordt gemaakt naar de herkomst van de te storten baggerspecie.	Bij de optie Berging in plassen/kleischermen/depots gaat het om stortplaatsen binnen het rivierensysteem en met een minimale omvang van 100.000 m ³ en waarin alleen diffuus verontreinigd materiaal uit het eigen riviersysteem in geborgen mag worden. Bij storten in baggerspeciastortplaatsen gaat het om stortplaatsen buiten het rivierensysteem en met een omvang van enkele miljoenen kubieke meters (conform het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie). Daarnaast hebben baggerspeciastortplaatsen een veel groter herkomstgebied; ook materiaal van buiten de riviersystemen mag er in geborgen worden, evenals materiaal dat geen deel uitmaakt van de diffuus verontreinigde weerd/uiterwaardengrond.	Geen
5.28	Opgemerkt wordt dat de regeling Stortplaatsen voor baggerspecie op land niet van toepassing is op de hier bedoelde baggerspeciastortplaatsen, omdat deze gelegen zijn in oppervlaktewater. Dit laat onverlet dat het bevoegd gezag bij de hantering van de Richtlijnen voor baggerspeciastortplaatsen rekening houdt met nieuwe inzichten.	De verwijzing naar deze regeling kan inderdaad worden geschrapt.	Verwijzing naar de regeling stortplaatsen voor baggerspecie op land zijn aangepast
5.29	De motivering van de minimale omvang (100.000 m ³) van de onderhavige baggerspeciastortplaatsen schiet tekort. Het landelijke beleid is – in verband met	Het is inderdaad (zie ook het MER) zo dat bij kleinere depots meer nazorg moet worden gepleegd dan bij grotere depots. Dit nadeel wordt echter aanvaard omdat uit de ervaring blijkt dat een grens van 100.000 m ³ nodig is om relatief kleine natuurontwikkelingsprojecten mogelijk te maken.	Geen

	het belang van beheer en nazorg – gericht op een grotere omvang (500.000 m ³).	Het landelijk beleid gaat overigens uit van enkele miljoenen m ³ en niet van 500.000 m ³	
5.30	Onduidelijk is, waarom het algemeen belang van veiligheid en natuurontwikkeling noopt tot afwijken (4.5 NvT, onderdeel 4 van bijlage 4).	Uit de juridische analyse blijkt dat deze argumenten voldoende zwaar wegen om de afwijking van het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie te motiveren. Verder willen wij u er op wijzen dat alleen voor wat betreft de minimale omvang van de depots wordt afgeweken van het Beleidsstandpunt en dat er een MER is opgesteld om deze afwijking te onderbouwen. De milieuhygiënische randvoorwaarden uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie zijn onverkort van kracht op de kleinere depots/bergingen die binnen ABM en ABR mogelijk zijn.	Geen
5.31	Het verdient de voorkeur de laag, waarmee een stortplaats wordt afgedekt, niet aan te duiden als leeflaag. Om verwarring te voorkomen zou de term leeflaag bij voorkeur gereserveerd moeten blijven voor bepaalde oplossingen in het kader van bodemsanering.	Aan de deklaag van de depots worden dezelfde eisen gesteld als aan de bodem na sanering; de saneringsdoelstellingen gelden immers ook voor het hergebruik. Vanwege de consistentie is het gebruik van de term leeflaag gewenst.	Geen
5.32	De hier (4.2.1 NvT) gegeven redenering is een voorbeeld van een wezenlijk manco van de beleidsnotities. Vanuit autonoom gedefinieerde bestemmingsopties wordt teruggedeneerd naar de toepasselijkheid van bestaande regelgeving. Dit zal in de praktijk tot verwarring leiden en mogelijk tot juridische procedures. In plaats daarvan zou met de bestaande bestuurlijke bevoegdheden als vertrekpunt moeten worden aangegeven hoe deze nader worden ingevuld voor de rivierverruiming. Indien daarbij zou blijken van knelpunten kan vervolgens in samenspraak met het ministerie worden gezien welke oplossingen mogelijk zijn, zowel voor de korte als voor de lange termijn.	Bij het opstellen van de beleidsnotities is het nooit de bedoeling geweest om vanuit de bestemmingsopties te redeneren naar de toepasselijkheid van de bestaande regelgeving. Het is eerder zo geweest dat we vanuit de bestaande regelgeving, en rekening houdend met de bevoegdheden die RWS en de provincies als bevoegd gezag hebben, gekeken is naar de mogelijkheden om een algemeen toetsingskader voor het omgaan met grond op te stellen.	Geen
5.33	De passage over het Bouwstoffenbesluit (4.2.3. NvT) is te kort door de bocht, omdat niet wordt ingegaan op de	Zie 4.6 en 7.6 Overigens willen wij er op wijzen dat het feit dat het Bsb niet van toepassing is, zeker niet betekent dat er geen eisen meer zouden worden gesteld aan de	

	verhouding van dat besluit met de saneringsregeling Wbb. Hieraan kan worden toegevoegd dat uit de geschiedenis van de totstandkoming van deze regeling kan worden opgemaakt dat het nimmer de bedoeling is geweest aan artikel 1, derde lid, Bsb te aanzien van “op of nabij” een dermate vergaande reikwijdte te geven.	optie bodem Blijft bodem. De eisen die in ABM worden genoemd voor deze optie gelden immers altijd en vloeien voort uit de Wbb, de Wm en de WVO.	
5.34	Deze passage (4.2.6. NvT)roept vragen op, juist omdat de beleidsnotities geen welomschreven “toepassingsgedeelte” en “saneringsgedeelte” kennen, noch ingaan op de verhouding tussen beide.	Het saneringsgedeelte is beschreven in hoofdstuk 3, het toepassingsgedeelte in hoofdstuk 4.	Geen
5.35	De veronderstelling, dat toepassing in werken in bepaalde gevallen met een Wm-vergunning mogelijk zou zijn, is onjuist, voor zover het gaat om bouwstoffen in de zin van het Bouwstoffenbesluit bodembescherming	Juridisch onderzoek heeft inderdaad uitgewezen dat de veronderstelde optie niet mogelijk is. De tekst zal dienovereenkomstig worden aangepast.	De tekst is dienovereenkomstig aangepast.
5.36	ABR biedt een stappenplan voor het opstellen van een bodemkwaliteitskaart (bijlage 4 bij hoofdtekst) en een protocol voor bodemonderzoek (bijlage 5 bij NvT). De inzichtelijkheid van de beleidsnotitie is ermee gediend als overeenkomstige bijlagen ook in ABM worden opgenomen.	Deze stappenplannen maken onderdeel uit van de op te stellen protocollen. Zoals in 4.8 en 4.11 gesteld wordt er naar gestreefd deze protocollen gelijktijdig met de definitieve beleidsnotities gereed te hebben.	Geen
5.37	Het bodemonderzoek beoogt inzicht te geven in zowel de kwaliteit van de bodem voor ontgraven als in de kwaliteit van de achterblijvende bodem na ontgraven. De beleidsnotities bieden te weinig informatie om te kunnen beoordelen <ul style="list-style-type: none"> - hoe de bodemzoneringskaart en de bodemkwaliteitskaart zich tot elkaar verhouden - welke (bijkomende) onderzoeksinspanning nodig is voor het opstellen van een 	De eisen die aan de bodemkwaliteitskaarten worden gesteld zullen in de protocollen worden vastgelegd (Zie 4.8 en 4.11) Voor wat betreft het stand-still beginsel is reeds eerder aangegeven (zie bijvoorbeeld 4.17) dat deze eis altijd van toepassing is en dat de voorwaarden die ABM en ABR stellen aan het grondverzet zodanig zijn dat hieraan invulling wordt gegeven	Geen

	<p>bodemkwaliteitskaart</p> <ul style="list-style-type: none"> - hoe de bodemkwaliteitskaart zal worden gehanteerd - wie de bodemkwaliteitskaart vaststelt en welke procedure daarbij wordt gevolgd <p>Hierdoor is onduidelijk of voldoende wordt voorkomen dat verontreinigde grondstromen zich vermengen, of <i>stand still</i> wordt gewaarborgd en of wordt voldaan aan “wat schoon is moet schoon blijven”.</p>		
5.38	De kwaliteit van de zones wordt ingedeeld aan de hand van klassen baggerspecie en niet aan de hand van de verschillende parameters. Als invulling van het begrip <i>stand still</i> is dat te grof. Het is wenselijk een nader onderscheid te maken naar concentraties en/of parameters.	Zie 4.8 en 4.11	Geen
5.39	Gesteld wordt dat in een aantal gevallen onderzoek ter bepaling van de kwaliteit van de achterblijvende bodem niet of slechts beperkt nodig zal zijn, namelijk als evident is dat de achterblijvende bodem voldoet aan de kwaliteitseisen. Uit een oogpunt van bodembescherming verdient het echter de voorkeur altijd onderzoek te doen. In Bever-verband is juist de betekenis van het evaluatieverslag (waar meting van de bodemkwaliteit na sanering onderdeel van is) versterkt.	Zie 4.8 en 4.11	Geen
5.40	Bij brief van 21 september 2001 aan de bevoegde gezagen heeft de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer aangegeven welke overige bewijsmiddelen in het kader van de uitvoering van het Bouwstoffenbesluit toegelaten zijn. Dit betekent dat er,	In de definitieve beleidsnotities zal deze zin worden vervangen door een verwijzing naar de genoemde brief aangaande “overige bewijsmiddelen”	In de definitieve versie is de tekst aangepast

	anders dan gesteld wordt (5.3.4. NvT), geen ruimte is om daarover met het bevoegd gezag nadere afspraken te maken.		
5.41	De bijlage is moeilijk te beoordelen, omdat deze slechts hoofdlijnen van het onderzoeksprotocol aangeeft en niet ingaat op de omvang van zones/terreindelen en benodigde aantallen monsters en boringen. Desbetreffende keuzes kunnen verstrekkende gevolgen hebben. Het is belangrijk dat de beleidsnotities in dit opzicht duidelijkheid bieden.	Zie 4.8 en 4.11	Geen
5.42	De titel dekt overigens niet de lading, aangezien een bodemonderzoeksprotocol wordt beschreven en niet het opstellen van een bodemkwaliteitskaart.	Zie 4.8 en 4.11	Geen
5.43	De kosteneffectiviteitsafweging is niet helder. Voor elke variant wordt een multicriteria analyse uitgevoerd. De weging van de 4 verschillende milieueffecten ten opzichte van de kosten is niet vooraf gepresenteerd. De methode is gevoelig voor "toerekenen naar gewenst resultaat".	Bedoeld wordt wellicht de afwegingssystematiek. Ten aanzien van deze afwegingssystematiek willen wij het volgende opmerken: De afwegingssystematiek is ook gebruikt bij het opstellen van het MER. Gebleken is dat hiermee een goede inschatting gemaakt kan worden van de milieuwinst van de ingrepen. Ook de commissie MER heeft dat zo ervaren. Wij vinden het dan ook niet nodig om de afwegingssystematiek te verfijnen. Bovendien willen wij u er op wijzen dat de afwegingssystematiek niet het "einde van de rit" is. In het kader van de vergunningprocedures die voor de realisatie van de projecten nodig zijn, zal informatie moeten worden aangereikt die uitgebreider, locatiespecifiek en meer gedetailleerd is dan de informatie die voor de afwegingssystematiek is gebruikt.	Geen
5.44	Daargelaten wat de relevantie is van de ladder van Lansink voor bodemsanering moet worden opgemerkt dat de treden van de ladder onder de noemer "duurzaamheid" niet homogeen zijn. "Bodem blijft bodem" lijkt verschillende subvarianten te omvatten en ook storten te kunnen inhouden. Zie boven. Daarmee is weging van de wenselijkheid van de variant niet goed uitvoerbaar.	Zie 5.43	Geen

	“Energieverbruik” is niet goed objectief te bepalen aangezien per partij bagger verschillende verwijderingsvarianten mogelijk zijn.		
5.45	Kostencalculaties zijn ondoorzichtig en omslachtig. De vergelijking zou moeten zijn gebaseerd op <i>verschillen</i> in kosten van varianten.	Bij het toepassen van de afwegingssystematiek kan gebruik gemaakt worden van kostenramingen die specifiek op het betreffende project van toepassing zijn. Aldus kunnen per project keuzes gemaakt worden op basis van werkelijke cijfers en getallen.	Geen
5.46	Omdat de nauwkeurigheid waarmee de methode moet worden toegepast niet gespecificeerd is, bestaat een grote kans dat onevenwichtigheden in nauwkeurigheid bestaan tussen de te kwantificeren effecten en bovendien dat veel kosten in onderzoek moeten worden gestoken.	De ervaring leert dat dit aspect meevalt en vooralsnog geen reden is om de systematiek aan te passen.	Geen
5.47	Onduidelijk is wat bedoeld wordt met (zie 6.3, ad 1) een niet geïsoleerde berging van weerdgrond en door welk juridisch regime deze wordt beheerst.	Een ongeïsoleerde berging is een berging waar geen voorzieningen zijn getroffen om de verspreiding van verontreinigingen tegen te gaan. Voor deze berging is, net als voor alle andere bergingen het beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie van toepassing.	Geen
5.48	Hoofdstuk 7 van de beleidsnotities is getiteld Beleidsregels. Betwijfeld wordt echter, of alle als beleidsregel omschreven passages voldoen aan de definitie van 1:3, 4 ^e lid Awb. De beknoptheid van (de zogenaamde beleidsregels uit) hoofdstuk 7, evenals de versnippering van de voor dat hoofdstuk relevante informatie, liggen mede aan die twijfel ten grondslag. Bovendien wordt geenszins uitgesloten dat – juist door die versnippering – de beleidsnotities, inclusief NvT en bijlagen, beleidsregels bevatten die niet als zodanig zijn benoemd. Zo zou bijvoorbeeld hoofdstuk 3 van de hoofdtekst, mits aangevuld met de wettelijke grondslag, gezien kunnen worden als een nadere invulling van de saneringsdoelstelling Wbb, toegespitst op de rivierverruiming.	Zie 5.1 Er zal worden bekeken hoe we a.h.v. aanpassingen in de tekst en indeling daarvan de overzichtelijkheid en duidelijkheid kunnen verbeteren	Geen

5.49	<p>De juridische grondslagen van de beoogde maatregelen worden niet overzichtelijk en op een voor derden begrijpelijke wijze gepresenteerd. De hoofdtekst, de nota van toelichting en de bijlagen zijn niet goed op elkaar afgestemd. Het juridisch gedeelte van de beleidsnotitie is ontoegankelijk en versnipperd. Zo bevat hoofdstuk 7 'beleidsregels'. De NvT geeft in hoofdstuk 7 en in bijlage 4 'juridische aspecten' weer.</p> <p>Voor het toepassingsgebied en reikwijdte wordt verwezen naar hoofdstuk 2. Voor de inhoud van de verwerkingsopties moet worden teruggegrepen naar hoofdstuk 4 van de hoofdtekst en hoofdstuk 4 NvT, evenals voor de (milieuhygiënische) randvoorwaarden. Voorts moet worden teruggegrepen naar de begrippenlijst (bijlage 1 van de hoofdtekst) en naar bijlage 1 van de NvT voor het begrip baggerspecie.</p>	<p>De opstellers hebben onderkend dat de presentatie van de beleidsnotitie op een aantal punten voor verbetering vatbaar was en hebben derhalve met name hoofdstuk 7 op een meer overzichtelijke wijze ingevuld.</p>	Beschrijvingen is aangepast
5.50	<p>De functie van de 'beleidsregels' is erg ondoorzichtig. Dit komt omdat de 'beleidsregels' worden gekoppeld aan gekozen 'verwerkingsopties' en niet tot het gangbare wettelijke begrippenkader te herleiden zijn.</p> <p>Een voorbeeld is de tekst onder 7.2 / 1.6. Het voornemen van het bevoegd gezag om de Maas/Rijntakken als een geval van ernstige verontreiniging te beschouwen vergt geen beleidsregel, maar is eenvoudigweg een toepassing van de Wet bodembescherming. De daarop volgende saneringswijze ("bodem blijft bodem") staat geheel los van die beschikking.</p>	<p>In hoofdstuk 7 van de beleidsnotitie is gepoogd duidelijk aangegeven welke onderdelen als beleidsregel beschouwd dienen te worden. Dit is inderdaad nog niet in afdoende mate gelukt. Wij hebben derhalve ons best gedaan om een en ander te verbeteren.</p> <p>Verder willen wij inspreker er nogmaals op wijzen dat er om juridische redenen voor gekozen is om het hergebruik ook te plaatsen in de context van de Wm en de WVO en niet alleen in de context van de Wbb. (zie ook 5.20)</p> <p>Juist daarom zullen er (in de ogen van de inspreker) discrepanties ontstaan in de gebruikte terminologie.</p> <p>Nu voor wat betreft het bereik van de beleidsnotities voor de daarin centraal staande waterbodems tot een nadere invulling van de op de landbodems afgestemde gevalsdefinitie ingevolge artikel 1 Wbb wordt gekomen, is weldegelijk sprake van een beleidsregel in de zin van artikel 1:3, vierde lid Awb.</p>	Zie hoofdstuk 7 van de beleidsnotities
5.51	De bestemming "bodem blijft bodem" wordt zonder nadere toelichting met het	Voor een goed begrip van deze beleidsnotities is het van belang zich te realiseren dat verschillende wettelijke regimes (Wvo, Wbb en Wm) eraan ten	Geen

	Bouwstoffenbesluit in verband gebracht. Dit wekt bevreemding, want aan het toepassen van bagger gaat ontgraven vooraf. Aangezien een en ander zal plaatsvinden in een geval van ernstige verontreiniging in de zin van de Wet bodembescherming zal de verhouding tot eveneens van toepassing zijnde saneringsparagraaf de Wbb moeten worden aangegeven.	grondslag liggen. Wanneer in het kader van inrichtingsmaatregelen weerdgrond wordt ontgraven is sprake van een sanering en gelden ingevolge de Wbb eisen voor de kwaliteit van de achterblijvende bodem. Ook de toepassing van de vrijkomende weerdgrond kan zich binnen dat saneringsregime afspelen, maar betreft tevens het storten en in oppervlaktewater lozen van afvalstoffen, waardoor ingevolge de Wbb, Wm en Wvo eisen gelden voor de kwaliteit van zowel de ontvangende bodem als de toegepaste weerdgrond. In de definitieve versie wordt nader ingegaan op de samenhang met het Bsb, alsmede de rol die de Wbb bij de optie bodem blijft bodem speelt	
5.52	Bevreemding wekt de afzonderlijke definitie van baggerspecie in bijlage 1 en de verwijzingen daarnaar elders in de beleidsnotities. De milieuregelgeving kent dan wel geen uniforme definitie van baggerspecie, maar het begrip wordt door die regelgeving wel gehanteerd. De gegeven omschrijving roept ook veel vragen op: wanneer is iets vermarktbaar, waarom is hiervoor gekozen, wat valt wel/niet onder dit materiaal (stortsteen van kribben bijv.?), welke werken worden precies bedoeld. Het citaat uit de toelichting van de Wbm klopt niet. Met betrekking tot de term weerdgrond wordt opgemerkt dat het gebruik van deze term in de uitvoering niet bezwaarlijk is, maar in een juridische context wel, omdat de wetgeving deze term niet kent.	De beschrijving, alsmede de definitie zelf was inderdaad niet volledig en concreet genoeg en is derhalve aangepast.	De definitie is aangepast.
5.53	De relevantie van deze figuur (7.2/1.3) voor de rivierverruimingsmaatregelen is onduidelijk. Het is niet duidelijk of en wanneer van deze ontheffingsmogelijkheid gebruik gemaakt gaat worden.	Dit is een resultaat van een uitgebreide juridische analyse. Er zijn vooralsnog geen redenen om dit aan te passen.	Geen
5.54	Onduidelijk is wat de betekenis is van deze passage (7.4)	Zie 5.25	
5.55	Het Stortbesluit bodembescherming is op	Deze opmerking klopt, het besluit bevat in artikel 2 daarvoor een	Zie aanpassing in

	baggerspeciéstortplaatsen niet van toepassing.	uitzondering. In de definitieve notitie zal dit beter worden beschreven	hoofdstuk 7 van de beleidsnotitie
5.56	Een voor de rivierverruimingsmaatregelen meer pragmatische benadering dan van de aan het slot van paragraaf 2 aangegeven reikwijdte van de waterbodem “tot aan het middelpunt van de aarde” is wenselijk (Bijlage 1, NvT).	De instanties die bezig zijn met de voorbereiding van de rivierverruimingsmaatregelen vonden deze omschrijving zondermeer werkbaar en pragmatisch. Daarom achten wij het niet nodig deze omschrijving aan te passen.	Geen
5.57	<i>“De toplaag op dijken en kades krijgt de functie bodem”</i> . Op een werk kan geen nieuwe bodem worden aangelegd. Ook op een stortplaats kan geen nieuwe bodem worden aangelegd. Dit is niet in overeenstemming met de systematiek van de milieuregelgeving en schept verwarring.	In de definitieve beleidsnotities zullen geen aanvullende eisen worden gesteld aan de kwaliteit van de toplaag van werken. Wij zullen voor deze toepassingen volledig aansluiten bij de kwaliteitseisen uit het Bsb.	Tekstuele aanpassing
5.58	Een leeflaag wordt aangelegd in het kader van een sanering, een afdeklaag wordt aangelegd in het kader van de afwerking van een stortplaats. Dit vloeit rechtstreeks voort uit de toepasselijke regelgeving en vergt dus geen beleidsregel.	De eisen die we aan de kwaliteit van de deklaag stellen vereisen wel een beleidsregel, aangezien hiervoor de verwerkingsoptie “Bodem blijft bodem” wordt aangehouden.	Geen
5.59	De meerwaarde van dit hoofdstuk 7 van de NvT voor de uitvoeringspraktijk wordt betwijfeld. De regelingen worden niet in samenhang gepresenteerd. Onduidelijk is wanneer welke regeling zal worden gehanteerd. Onduidelijk is waarom slechts wordt gefocust op de genoemde twee activiteiten.	Hoofdstuk 7 is meer overzichtelijk gemaakt.	Geen
5.60	Eerdergenoemde bezwaren t.a.v. de juridische aspecten gelden ook voor bijlage 4.	Zie reacties op eerdere opmerkingen over de juridische aspecten	Geen
6.0	Alle opmerkingen van Lomm actief (nr 25) zijn overeenkomstig van toepassing	Zie 25.1 - 25.23	
6.1	Minimale omvang baggerdepot moet 500.000 m ³ zijn, zodat op uitvoeringsniveau een m.e.r.-procedure	Vooreerst wordt opgemerkt dat in het kader van de locatiekeuze (waar komt de berging/stortplaats) er ongeacht de omvang een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen. Daarnaast geldt nog een m.e.r.-plicht in het kader van de	Geen

	gegarandeerd wordt doorlopen.	vergunningprocedure Wm indien er sprake is van een berging voor meer dan 500.000 m ³ klasse 3-4 materiaal. Het aanpassen van de omvangsgrens om altijd een MER te garanderen wordt niet nodig geacht. Immers, ook als er geen MER nodig is ten behoeve van de Wm-vergunning, zullen bij de vergunningverlening locatiespecifieke aspecten als grondwaterstroming, kwelsituaties, drinkwaterbelangen en verspreiding worden afgewogen en zal bij de vergunningprocedure worden getoetst aan de eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie. Een ander argument om de minimale omvangsgrens te verkleinen is dat uit de ervaring blijkt dat een grens van 100.000 m ³ nodig is om relatief kleine natuurontwikkelingsprojecten mogelijk te maken.	
6.2 25.14	Bergen van materiaal in nieuw te graven putten is niet acceptabel, omdat nu nog schone situaties dan vervuild worden.	Zo eenvoudig is de situatie niet. Het kan zijn dat het gebruik van een nieuwe put milieuhygiënisch beter is dan het gebruik van een oude put, bijvoorbeeld omdat de verspreidingsrisico's beter zijn. In dat geval heeft berging in een nieuwe put de voorkeur. Indien er keuze is tussen berging in een nieuwe of in een bestaande put, kan met de afwegingssystematiek worden nagegaan welke de voorkeur heeft.	Geen
6.3	Minimale omvang van een depot moet 500.000 m ³ zijn want de nazorg en de risico's op de lange termijn zijn hierbij kleiner dan bij een depot van 100.000 m ³	Aangezien een depot van 500.000 m ³ aan dezelfde milieuhygiënische eisen moet voldoen als een depot van 100.000 m ³ (eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie) zullen de milieuhygiënische risico's zeer wel vergelijkbaar zijn. Zie ook 4.3 Het is wel zo dat bij kleinere depots meer nazorg moet worden gepleegd dan bij grotere depots. Dit nadeel wordt echter aanvaard omdat uit ervaring blijkt dat een grens van 100.000 m ³ nodig is om relatief kleine natuurontwikkelingsprojecten mogelijk te maken.	Geen
6.4 25.2	In de beleidsnotitie wordt gesteld dat baggerspecie die vrijkomt bij de reguliere onderhoudswerken buiten de reikwijdte van ABM valt. De scheidslijn tussen materiaal uit onderhoud en uit rivierverruimingsprojecten is echter niet duidelijk. Als voorbeeld wordt genoemd het op diepte brengen van een vaargeul.	De vraag of iets onderhoudsspecie is of niet wordt bepaald door de aanleiding van de baggerwerken. Is het op diepte brengen van de vaargeul de enige aanleiding voor de werken, dan zal dat terug te vinden zijn in de onderhoudsprogramma's en is er sprake van onderhoudsspecie. Is er sprake van werken ten behoeve van de rivierverruiming, dan betreft het een activiteit die past binnen het toepassingsgebied van ABM en ABR. Vanzelfsprekend zullen hierbij de geldende regels uit ABM en ABR in acht moeten worden genomen. Indien er sprake is van een combinatie van vaargeulonderhoud en rivierverruiming moet een en ander per geval worden bekeken.	Geen
6.5 25.3	Hoe verhoudt ABM zich met andere projecten in NL waar Actief Bodembeheer wordt toegepast?	Er is nog nergens een Actief Waterbodembeheer ontwikkeld. Voor landbodems is er wel Actief Bodembeheer ontwikkeld. ABM en ABR sluit daar zo veel mogelijk bij aan.	Geen
6.6 25.4	Gesteld wordt dat de grond uit de sluis bij Heumen en het Julianakanaal niet	In de beleidsnotitie ABM is explicieter tot uitdrukking gebracht dat het Julianakanaal tevens onder de reikwijdte daarvan valt. Daarbij moet worden	Toepassingsgebied is explicieter

	gebiedseigen zijn en dus niet gebruikt kunnen worden bij de hoogwatergeul Lomm.	bedacht dat de beleidsnotities tevens van toepassing zijn op bodem die tot het geval van de Maas behoort en door bijvoorbeeld verbreding van de rivier met dezelfde rivier in open verbinding komt te staan.	geformuleerd
6.7 25.5	De effecten van de beleidsregels op andere activiteiten is onvoldoende onderzocht (precedentwerking).	Onduidelijk is waar de inspreker op doelt. We hebben bij het opstellen van ABM en ABR rekening gehouden met actief bodembeheer voor landbodems, beleid voor baggerspecie, tienjarensenario bagger, huidige en toekomstige projecten in de weerden, uiterwaarden en havens van Maas en Rijntakken.	Geen
6.8 25.6	In ABM wordt gesteld dat de BGW's gelden als een saneringsdoelstelling op de lange termijn. Dat is in strijd met het waterkwaliteitsbeleid waar het doel is om in 2010 de streefwaarde te bereiken. Het accepteren van het HVN legt onvoldoende druk op preventie.	De bodemkwaliteit wordt nog steeds beïnvloed door het herverontreinigingsproces waarbij bodemdeeltjes worden "opgepakt" en stroomafwaarts weer worden afgezet. Zolang niet de gehele rivierbodembodem gesaneerd is zal dit herverontreinigingsproces nog een belangrijke invloed hebben op de bodemkwaliteit. Omdat door preventie de waterkwaliteit en ook het niveau van herverontreiniging steeds schoner worden zal ook de bodemkwaliteit verbeteren. Overigens wordt in de NW 4 ook expliciet ingegaan op het actief waterbodembeleid.	Geen
6.9 25.7	Het pakket van de BGW's is onvolledig	Het pakket is overeenkomstig de aanpak voor de landbodems. Dit beperkte pakket houdt in dat voor de overige stoffen gewoon het "oude" beleid blijft gelden, dus de streefwaarde als doelstelling.	Geen
6.10 25.8	Waarom is in bijlage 2 een tabel opgenomen met MTR-humaan?	In situaties waar, op basis van een kosteneffectiviteitsafweging, van het herverontreinigingsniveau mag worden afgeweken, moet de bodemkwaliteit in ieder geval voldoen aan de MTR-humaan waarde. Deze vormen dus een vangnet en geven een functieafhankelijke bovengrens aan die milieuhygiënisch verantwoord is.	Geen
6.11 25.9	Een van de uitgangspunten is dat er kwaliteitsverbetering optreedt. De concentratiegrens van de bestaande bodem moet dus een randvoorwaarde zijn bij de toepassing van de specie	Een van de randvoorwaarden van ABM en ABR is het ALARA-beginsel; de situatie na toepassing van ABM en ABR dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is beter te zijn dan de huidige situatie. Hiervoor verwijzen we naar reactie 4.17.	geen
6.12 25.10	Bij de zone-indeling van ABM wordt niet gekeken naar aard en concentratie van verontreiniging.	Zone-indeling is alleen bedoeld om te bepalen welke bodemkwaliteitsdoelstelling er geldt. Hierbij is het vooral van belang of er wel of niet gegraven wordt en of er wel of niet sprake is herverontreiniging. De (huidige) concentraties zijn niet relevant voor deze indeling.	Geen
6.13 25.11	Er moet altijd worden nagegaan of reinigen dan wel bewerken van een deel van de specie mogelijk is.	Bewerken van de grond is een van de verwerkingsopties in ABM-ABR. Deze kan per project worden afgewogen. We schrijven deze echter niet dwingend voor omdat uit het MER blijkt dat het reinigen of scheiden van de weerdgrond niet altijd milieuvoordelen oplevert.	Geen
6.14 25.12	Bergen in een kleischerm staat gelijk aan het storten in een	Dat klopt, met de nuance dat de kleischermen binnen het rivierengebied liggen en er alleen diffuus verontreinigd materiaal uit het riviersysteem in	Geen

	baggerspeciéstortplaats.	geborgen mag worden.	
6.15 25.13	Het verondiepen van bestaande plassen wordt ten onrechte beschouwd als bodem blijft bodem, maar moet als het storten worden beschouwd.	Indien een ondiepe plas (2 à 3 m) wordt verondiept, zal de aangebrachte grond de functie krijgen van bodem, zodat er wel degelijk sprake is van Bodem blijft bodem, maar het betreft inderdaad in juridische zin storten. Indien een diepe plas wordt verondiept is er inderdaad sprake van het storten.	Geen
6.16 25.15	Er zou altijd gescheiden moeten worden ontgraven ten behoeve van optimaal hergebruik.	Het al dan niet gescheiden ontgraven is gekoppeld aan het al dan niet gescheiden bergen in een depot/kleischerm/plas. Factoren die daarbij een rol spelen zijn bijvoorbeeld milieueffecten, bruikbaarheid van partijen in de toekomst, maar ook kosten.	Tekst is aangepast
6.17 25.16	In de beleidsregels dient een prioriteitsvolgorde te worden opgenomen.	Wij hebben uitdrukkelijk gekozen voor een bredere afweging dan alleen duurzaamheid (zoals met de prioriteitsvolgorde en ladder van Lansink worden uitgedrukt). We kijken naast duurzaamheid ook naar blootstellings- en verspreidingsrisico's, energie en kosten. Op deze manier komen alle relevante milieuaspecten in beeld en kan een betere milieugerichte (ALARA) afweging worden gemaakt.	Geen
6.18 25.17	In het ontwerpbesluit ontbreken protocollen voor bodemonderzoek.	Zie 4.8	Zie 4.8
6.19 25.18	Par 5.2.2 zegt: "normoverschrijding tot 25% boven de bodemkwaliteitseis" Dit is echter niet toegestaan.	De formulering uit de beleidsnotities is ongelukkig en zal worden aangepast. Bij de nieuwe, aangepaste omschrijving zal worden aangesloten bij de interim-richtlijn opstellen en hanteren bodemkwaliteitskaarten (van VROM) waarin aangegeven op welke manier voor landbodems de kwaliteit van de toe te passen gerond moet worden getoetst aan de gestelde eisen.	Tekst is aangepast
6.20 25.19	Bij de afweging moeten aan de kant van effecten maxima worden gesteld aan blootstelling en verspreiding.	In de afwegingssystematiek worden geen randvoorwaarden opgenomen ten aanzien van de maximale verspreiding en blootstelling. Het feit dat bij alle oplossingen het ALARA beginsel uitgangspunt is, achten wij voldoende. Het stellen van harde eisen aan maximale verspreiding en blootstelling zou immers inhouden dat de bodemverontreiniging sturend zou worden voor het ontwerp van de rivierprojecten, terwijl dat in vele gevallen niet mogelijk of niet wenselijk is. De afweging zal daarom per project plaatsvinden. Reductie van blootstelling en verspreiding zullen daarbij bepaald worden, rekening houdend met de projectdoelstelling en met de randvoorwaarden van het project.	In de definitieve beleidsnotitie is de afwegingssystematiek niet aangepast. De kosteneffectiviteitsafweging is wel aangepast.
6.21 25.20	In tegenstelling tot hetgeen in 5.2.2 wordt gesteld dienen bij de projecten alle mogelijke verwerkingsopties te worden meegenomen en (eenvoudige) reiniging moet altijd plaatsvinden.	In de praktijk blijkt dat een aantal van de verwerkingsopties niet passen binnen de randvoorwaarden van een project. Zo is het bijvoorbeeld bij de aanleg van een nevengeul niet mogelijk om gebruik te maken van de optie "Bodem wordt bouwstof" omdat er geen werk beschikbaar is waar de grond in toegepast kan worden. Juist daarom hebben we opgenomen dat binnen een project niet alle verwerkingsopties uit ABM en ABR bekeken moeten worden.	Geen
6.22	Kosteneffectiviteit is niet genoeg	In de definitieve beleidsnotities zal een concretere uitwerking van de	Zie 5.14

25.21	uitgewerkt.	kosteneffectiviteitafweging worden opgenomen.	
6.23 25.22	Koppeling met delfstoffenwinning is niet gepast en leidt tot oneigenlijke argumenten.	Juist daarom laten we deze koppeling bij de beleidsnotities ook buiten beschouwing. Ten aanzien van de delfstoffenwinning blijft het delfstoffenbeleid onverkort van kracht.	Geen
6.24 25.23	Beleidsnotities moeten nog aan de Europese wetgeving worden getoetst.	Een eerste toets aan de Europese regelgeving heeft geen strijdigheden aan het licht gebracht. Er zal echter nog een nadere toetsing plaatsvinden. Indien hieruit zou blijken dat de beleidsnotities inderdaad strijdig zijn met de Europese regelgeving, zullen ABM en ABR worden aangepast.	Geen
6.25 25.24	Paragraaf 7.2 geeft bij Bodem blijft bodem misleidende informatie door te stellen dat de kwaliteit van de te gebruiken grond niet relevant is. Deze opmerking is niet relevant omdat niet het Bsb maar wel de Wbb bepalend is voor de toepassing van de grond.	De toelichting op het Bouwstoffenbesluit waarnaar verwezen wordt is zeker niet bedoeld als misleidende informatie, maar is (blijkens de juridische toets) noodzakelijk om duidelijk te beschrijven welke kaders wel en welke niet van toepassing zijn. Het feit dat het Bouwstoffenbesluit bij de optie Bodem blijft bodem niet van toepassing is betekent hoegenaamd niet dat er geen eisen meer worden gesteld aan de optie Bodem blijft bodem. De eisen die in ABM worden genoemd voor deze optie gelden immers altijd en vloeien voort uit de Wbb, de Wm en de WVO.	Geen
6.26 25.25	Toepassen van schone grond ook van buiten het project is bij bodem wordt bodem een irrelevante toevoeging .	Om misverstanden zo veel mogelijk te vermijden houden wij vast aan deze toevoeging.	Geen
6.27 25.26	Inspreker stelt dat het "lozen" /verspreiden van klasse 4 niet is toegestaan en dat het beleid ten aanzien van het hergebruik in strijd is met NW4	In NW 4 wordt ingegaan op de landelijke beleidsnotitie "Actief bodembeheer rivierbed" waarvan de beleidsnotitie een uitwerking betreffen.	Zie hoofdstuk 7.2
6.28 25.27	Er moet worden gemotiveerd waarom niet het gehele geval wordt gesaneerd.	Grootschalige diffuse verontreiniging (als de Maas en de Rijntakken) kunnen nooit in hun geheel gesaneerd worden. Een dergelijke sanering zou immers gezien de omvang niet uitvoerbaar zijn en (mede) daardoor veel te duur zijn. Sanering van grootschalige diffuse verontreinigingen vindt altijd plaats via deelsaneringen waarbij werk met werk wordt gemaakt (sanering wordt gecombineerd met andere initiatieven in het gebied). Dit is overigens ook de werkwijze in diffuus verontreinigde stedelijke gebieden	Geen
6.29 25.28	Het verdient aanbeveling om zo veel mogelijk saneringen mee te nemen bij de uitvoering van projecten.	Wij zijn het hier mee eens (zie ook 2.1 van de beleidsnotities). De aanpak van de puntbronnen valt echter buiten het ABM-ABR kader.	Geen
6.30 25.29	ABM en ABR wijken af van bestaande wet- en regelgeving.	Een uitgebreide juridische toetsing heeft uitgewezen dat met de beleidsnotities binnen de vigerende wet- en regelgeving wordt gebleven.	Geen
6.31 25.33	Aanbevolen wordt om de begrippenlijst uit te breiden.	In de definitieve versie zal een meer uitgebreide begrippenlijst worden opgenomen.	Begrippenlijst uitbreiden

6.32 25.34	Heeft de tabel met leeflaagdiktes op blz. 51 ook betrekking op de natte bodem.	De betreffende tabel is opgenomen als voorbeeld van de manier waarop in de landbodems wordt omgegaan met de leeflaagdikte. Op blz. 52 wordt aangegeven hoe in de Maas en Rijntakken met de leeflaagdiktes wordt omgegaan, zowel voor de droge als voor de natte delen van het gebied.	Geen
6.33 25.35	Is rekening gehouden met erosie? Wat zal er gebeuren als over 1000 jaar de loop van de rivier verandert?	Voor zover relevant zullen in de vergunningprocedure toekomstige ontwikkelingen worden bekeken. Zo stelt het Beleidsstandpuntverwijdering baggerspecie (dat geldt voor de kleischermen) eisen aan de verspreiding over een periode van 10.000 jaar.	Geen
6.34 25.30	Het pakket aan reinigingstechnieken moet in het MER als een volwaardig alternatief worden uitgewerkt. Ook in de andere alternatieven moet bewerking beter worden uitgewerkt.	In het MER (bijlage 6; reinigings- en bewerkingstechnieken) wordt uitgebreid ingegaan op de verschillende mogelijke saneringstechnieken. Hieruit blijkt dat de saneringstechnieken niet voldoende mogelijkheden bieden voor de sanering van alle grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas of de Rijntakken. Daarom is er ook geen apart alternatief hiervoor opgenomen in het MER. Alternatieven dienen immers reëel en uitvoerbaar te zijn.	Geen
6.35 25.31	De tekst inzake de Wbm-heffing in ABM/ABR is verouderd; er geldt een Wbm-heffing voor het storten van de reinigbare baggerspecie.	De Wbm stelt dat indien de verwijdering geschiedt in het kader van een door de minister van VROM aangewezen project inzake rivierverruiming, de baggerspecie afkomstig is uit het aangewezen projectgebied en weer wordt geborgen in het project gebied, het storten van die specie vrijgesteld is van Wbm-heffing.	Geen
6.36 25.32	In het MER ABM wordt gesteld dat de Voorgenomen Activiteit een vermindering van de blootstelling en contactmogelijkheden realiseert t.o.v. het nulalternatief, terwijl uit de tabel op blz. VII het tegendeel blijkt.	Opmerking klopt. Bij de Voorgenomen Activiteit blijft 69% t.o.v. de beginsituatie terwijl dit bij het nulalternatief 68% is. Deze andere conclusie heeft echter geen consequenties voor de conclusies uit het MER en (dus ook) niet voor het beleid ABM en ABR.	Geen
6.37	Kwaliteit ontvangende bodem moet een essentiële randvoorwaarde zijn bij de optie bodem blijft bodem. Bodem die nu schoon is mag niet verontreinigd raken als gevolg van de herinrichting.	Op projectniveau zal altijd aan het stand-still beginsel worden voldaan. Daarbij komt nog dat, ook al wordt er geen gebruik gemaakt van de optie Bodem blijft bodem, het herverontreinigingsproces er toe zal leiden dat bodem die schoon is na de herinrichtingwerken, door de sedimentatie van slib toch weer zal verontreinigen. De eisen uit Bodem blijft bodem garanderen dat de kwaliteit altijd voldoet aan dit herverontreinigingsniveau.	Geen
6.38	Door het mogelijk te maken om baggerspecie te bergen in nieuwe putten die ontstaan na delfstoffenwinning zou op termijn een oneigenlijke vraag naar opvulmateriaal kunnen ontstaan.	Het graven van een nieuwe put is alleen mogelijk indien dit past binnen het ontgrondingenbeleid. Dit ontgrondingenbeleid biedt al dan niet de mogelijkheid om een put te graven. Daarna is pas het opvullen aan de orde.	Geen
8.1	Inspreker geeft aan in te kunnen stemmen met zowel de ontwerp-	Waarvan akte	Geen

	beleidsnotitie als het MER ABM.		
9.1	In ABM/ABR ontbreekt een duidelijke prioriteitsvolgorde voor de verwerking van baggerspecie. Voorgesteld wordt als volgorde aan te houden Reinigen, gebruik als bouwstof en dan pas storten.	Zie 6.17	Geen
9.2	Reinigen is niet meer aan de orde; in principe kan de grond direct worden gestort. Er moeten grenswaarden worden opgenomen om aan te geven wanneer er gereinigd dient te worden.	Zie 6.13	Geen
9.3	Van het beleid gaat geen preventieve werking uit.	Zie 6.8	Geen
9.4	De juridische consequenties in relatie tot de Wet Bodembescherming zijn onvoldoende op hun gevolgen onderzocht.	In het kader van het opstellen van de beleidsnotities is een uitgebreide juridische analyse uitgevoerd. Hierbij zijn de beleidsregels niet alleen getoetst aan de Wet bodembescherming maar ook (o.a.) aan de Wet milieubeheer en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren.	Geen
9.5	Er zou altijd gescheiden ontgraven moeten worden ten behoeve van optimaal hergebruik.	Zie 6.16	Geen
9.6	Het ministerie van VROM wordt gemist als bevoegd gezag Wbb.	Ingevolge afdeling 5 (artikel 63a e.v.) van de Wet bodembescherming is de Minister van Verkeer en Waterstaat in geval van waterbodembescherming bevoegd gezag voor de Wbb. VROM is dus geen bevoegd gezag. Om een breed draagvlak te krijgen voor het nieuwe beleid is VROM wel betrokken bij de ontwikkeling van het beleid.	Geen
9.7	De beleidsnotitie moet in een wettelijk kader worden gegoten. Een notitie is te vrijblijvend.	De beleidsnotities ABM en ABR zijn niet vrijblijvend. Ze hebben de status van beleidsregels. Bij vergunningverlening zullen de bevoegde gezagen Wbb, Wm en WVO zich in principe moeten houden aan deze regels en kan hiervan in bijzondere met een deugdelijke motivering van worden afgeweken.	Geen
9.8	Er is niet aangegeven welke isolerende maatregelen nodig zijn om uitloging van de bergingen te voorkomen. Dit is wel nodig om op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze te storten.	De stortplaatsen moeten voldoen aan de milieuhygiënische eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie. Hiermee wordt in voldoende mate gegarandeerd dat er geen onaanvaardbare uitloging zal plaatsvinden. Dit is in de beleidsnotitie ook steeds aangegeven.	Geen
9.9	Minimale omvang baggerdepot moet 500.000 m3 zijn, zodat op uitvoeringsniveau een m.e.r.-procedure gegarandeerd wordt doorlopen.	Zie 6.1	Geen
10.1	Vergunningverleners moeten garanties	De stortplaatsen moeten voldoen aan de milieuhygiënische eisen uit het	Geen

	geven dat de slibstorten geen gevaar opleveren voor leefomgeving en natuurwaarden	Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie, alsmede de overige vereisten van de verwerkingsoptie "Storten in plassen/kleischermen/depots" of "Storten in putten". Hiermee wordt in combinatie met eventuele nader regulering op basis van overige wet- en regelgeving in voldoende mate gegarandeerd dat er geen onaanvaardbare risico's zijn voor leefomgeving en natuurwaarden.	
10.2	De alternatieven die thans en in de nabije toekomst mogelijk zijn voor de verwerking van slib moeten onderzocht zijn.	In het MER (bijlage 6; reinigings- en bewerkingstechnieken) wordt uitgebreid ingegaan op de verschillende mogelijke verwerkingstechnieken. Hieruit blijkt dat deze niet voldoende mogelijkheden bieden voor de verwerking van alle grond die vrijkomt bij de projecten.	Geen
10.3	Herverontreinigingsniveau moet gelden als grenswaarde voor grond die teruggeplaatst wordt en voor grond die in de putten wordt geborgen.	Het herverontreinigingsniveau geldt alleen als grenswaarde voor de grond die teruggeplaatst wordt. Het hanteren van het herverontreinigingsniveau als grenswaarde voor de berging in putten/depots zou betekenen dat er geen rekening gehouden wordt met de vermindering van verspreiding van verontreiniging vanuit de berging. De eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie waar de berging aan moet voldoen garanderen daarentegen wel dat er geen onaanvaardbare verspreiding zal optreden.	Geen
10.4	Klasse 4 hoort niet thuis in de natte natuur en mag dus ook niet in putten in de uiterwaarden worden geborgen maar moet verwerkt worden.	Juist door de klasse 4 te bergen in de putten wordt bewerkstelligd dat er geen contact meer mogelijk is tussen mens en ecosysteem enerzijds en de klasse 4 anderzijds. Daarom is het bergen in depots zeker een optie die bijdraagt aan het realiseren van de natuurdoelstellingen in het gebied.	Geen
10.5	De effecten van uitloging blijken niet goed te voorspellen te zijn. In de praktijk is een en ander nog nooit goed getoetst.	Voor elke berging zal een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer en de Wet verontreinigingen oppervlaktewateren moeten worden aangevraagd. In dit kader zullen de aanvragen voldoende moeten aantonen dat voldaan wordt aan de eisen die aan de berging wordt gesteld. Naarmate er meer onzekerheden zijn zullen er meer gegevens worden aangereikt bij deze vergunningprocedure om alle onzekerheden weg te nemen. Praktijkttoetsen worden wel uitgevoerd, de depots worden gemonitord. In de loop van de tijd zal hierdoor een steeds beter beeld ontstaan van de effecten van uitloging.	Geen
10.6	Voor het storten van klasse 4 zou altijd een m.e.r.-procedure doorlopen moeten worden, ongeacht de omvang van de put.	Zie 6.1	Geen
10.7	Aangezien middelgrote depots relatief nog meer schade opleveren dan de grote putten zal er ook voor deze middelgrote depots weinig maatschappelijk draagvlak zijn.	De ervaring leert dat het realiseren van (relatief) kleine bergingen, waar uitsluiten gebiedseigen verontreinigde weerdgrond of uiterwaardengrond wordt geborgen die uit de nabije omgeving afkomstig is niet tot weerstand hoeft te leiden. Deze weerstand is vaak wel merkbaar bij grootschalige depots waar alle soorten baggerspecie gestort kunnen worden, ongeacht de plaats van herkomst.	Geen
10.8	In het MER wordt gesteld dat ook klasse 4 als bouwstof zou moeten kunnen	Het MER gaat in op de milieuhygiënische effecten van de verschillende verwerkingsmogelijkheden. Uit het MER blijkt dat de toepassing van klasse 4	Geen

	worden gebruikt. Echter, het is niet wenselijk dat klasse 4 als bouwstof wordt gebruikt.	als bouwstof een milieuhygiënisch aanvaardbare toepassing is. Deze toepassing is echter niet overgenomen in de beleidsnotities zelf. Reden hiervoor is dat de huidige wet- en regelgeving in de weg staat aan het hergebruik van klasse 4 als bouwstof.	
10.9	Klasse 4 dient tijdelijk bovengronds op industrieterreinen te worden opgeslagen zolang de technische of economische middelen ontbreken om het slib te verwerken.	Bij de projecten in de Maas en de Rijntakken komen enkele honderden miljoenen kubieke meters weerd/uiterwaardengrond vrij. Hiermee kan men enkele tienduizenden hectares industrieterrein tijdelijk ophogen met een 1 meter dikke laag. Omdat deze ruimte er niet is, is het noodzakelijk dat de mogelijkheden voor verwerking van de vrijkomende materialen binnen de riviersystemen zelf worden gezocht.	Geen
10.10	Voor elk specifiek gebied (deelgebied binnen een project) moet een afweging gemaakt worden.	Dat doen we ook .	Geen
10.11	Zo gauw duidelijk is dat de kwaliteit van de grond richting klasse 4 gaat moet een saneringsplan worden opgesteld.	Gezien de in ABM en ABR vastgelegde beleidsregel inzake het begrip 'geval van verontreiniging' is er voor elk project, ongeacht de bodemkwaliteit die wordt aangetroffen, een deelsaneringsplan noodzakelijk.	Geen
10.12	Het begrip milieurendement moet per project worden uitgewerkt	Met de afwegingssystematiek wordt het milieurendement ook bepaald per project.	Geen
10.13	Het begrip milieurendement moet iets zeggen over de absolute milieuverbetering per project.	Zie 6.20	Zie 6.20
10.14	De MER ABR mag geen instrument zijn om de ene onveilige situatie (overstromingen) te ruilen voor andere onveilige situatie (vervuiling).	Uit het MER blijkt juist dat de gekozen aanpak uit ABR en ABM leidt tot een verbetering van de milieuhygiënische situatie en tegelijk meer mogelijkheden biedt om de geplande rivierverruimingsmaatregelen te treffen. Er is dus sprake van een win-win-situatie.	Geen
10.15	ABR moet een instrument zijn waarmee snel en daadkrachtig beslissingen kunnen worden genomen.	Dat is juist de bedoeling geweest van de opstellers van ABM en ABR.	Geen
11.1 t/m 11.5	Opmerkingen waren niet ontvankelijk. Ter informatie.	Ter informatie zijn deze behandeld in een separate tabel. De opmerkingen zijn ook doorgegeven aan de opstellers van het MER RvR. Dat is immers de plaats waar deze opmerkingen thuishoren.	Geen
11.6	Gesteld wordt dat de problemen die zich in 93/95 voordeden geen gevolg waren van onverwacht hoge afvoeren maar wel van een slechte onderhoudsstaat van de dijken. Dure rivierverruimingsprojecten zijn dus niet nodig.	ABM-ABR biedt een kader voor het verwerken van de grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas en de Rijntakken. De keuzes voor de manier waarop de rivierverruiming zal worden vormgegeven wordt niet in ABM-ABR gemaakt. Daarvoor zijn andere kaders en procedures, zoals het Tracébesluit Maas en de PKB RvR .	Geen
11.7	Inspreker wil dat beleidsregels worden opgenomen voor de te volgen procedures	Het Besluit milieueffectrapportage geeft duidelijk aan voor welke projecten en voor welke procedures er een MER nodig is. Overigens bevat de beleidsnotitie	Geen

	bij concrete projecten. Met name een criterium voor de noodzaak van een MER voor een project is nodig.	wel een beleidsregel ten aanzien van het begrip `baggerspecie' inzake categorie C 18.3 van het MER-besluit.	
11.8	In gebieden met de functie recreatie of agrarisch gebruik mogen kostenoverwegingen niet centraal staan in de afweging van de saneringsdoelstelling.	Het is inherent aan de afwegingsystematiek dat voor gevoelige gebruiksvormen een strengere afweging zal plaatsvinden en de kosten een minder belangrijke plaats innemen.	Geen
11.9	De afweging inzake de saneringsdoelstelling behoeft meer concrete criteria.	Zie 6.20.	zie 6.20
11.10	Het gelijkwaardig koppelen van milieudoelen en waterstaatsdoelen blijkt op projectniveau nogal ongelijkwaardig uit te komen. Als voorbeeld wordt genoemd projecten waar de plankosten voor milieuontwikkeling tussen 1 en 3 % van de totale projectkosten bedroegen.	De milieudoelen en de waterstaatsdoelen kennen een separate afweging en hebben ook verschillende, onafhankelijke doelstellingen. Er is dus geen verband tussen de waterstaatsdoelen en de milieudoelen.	Geen
11.11	Er is wetgeving die stelt dat het hergebruik binnen het riviersysteem ontoelaatbaar is.	Het is onduidelijk waar de inspreker op doelt. Zoals reeds eerder gesteld passen ABM en ABR in beginsel binnen de huidige wet- en regelgeving.	Geen
11.12	Nut en noodzaak voor de rivierverruimende maatregelen blijkt nergens uit de stukken.	Zie 11.1	Geen
11.13	Op geen enkele manier wordt aangegeven waarom bergen in putten een veilige berging betekent. Hierbij wordt o.a. gewezen op de sterke horizontale grondwaterstromingen.	De berging in putten is alleen toegestaan indien de berging voldoet aan de milieuhygiënische eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie. Dit zal moeten worden aangetoond in het kader van de aanvraag voor een milieuvergunning voor de berging. Bij de vergunningverlening zullen locatiespecifieke aspecten als grondwaterstroming en verspreiding worden afgewogen.	Geen
11.14	Vele kleine bergingen van 100.000 m ³ tot 200.000 m ³ zijn vanuit het oogpunt verspreiding en risico's ongunstig.	Zie 6.3	Geen
11.15	Onduidelijk is wie vaststelt welke puntbronnen daadwerkelijk aanwezig zijn.	ABM-ABR wijzigen niets aan de aanpak van de puntbronnen. Het bevoegd gezag Wbb is en blijft hiervoor verantwoordelijk.	Geen
11.16	De keuze voor een fictief inrichtingsproject in plaats van een concreet uit te voeren project maakt het	Het is niet ongebruikelijk om voor een geleidster gebruik te maken van een fictief (maar wel representatief) project. Dit biedt, in tegenstelling tot een concreet project, de mogelijkheid om zuiver de effecten van het beleid in beeld	Geen

	stuk theoretisch en vrijblijvend.	te brengen, zonder daarbij te worden geconfronteerd met zaken die voor dat ene concrete project gelden.	
11.17	Betwijfeld wordt dat de leemten in kennis, het gebrek aan ervaring met projecten en de verschillen in kosten tussen gescheiden en ongescheiden graven geen invloed zou hebben op de keuze tussen de verschillende varianten.	Onduidelijk is waarop deze twijfel is gebaseerd. Wij zijn, evenals de commissie m.e.r. van mening dat er voldoende gegevens beschikbaar waren om een goede afweging tussen de verschillende varianten te kunnen maken.	Geen
11.18	Eenheidsprijzen die bij concrete projecten worden gehanteerd verschillen onderling en wijken af van de eenheidsprijzen uit ABM-ABR. Dit roept vragen op, temeer daar het financiële aspect bij de uiteindelijke keuze zwaar zal doorwegen. Men vreest dat de wens de vader van de gedachte worden kan.	Het is bekend dat de verschillen in kosten van project tot project kunnen verschillen. Het is dan ook niet vreemd dat de in het MER gehanteerde eenheidsprijzen afwijken van de prijzen die bij concrete projecten zijn gehanteerd. Dit biedt juist de mogelijkheid om per project keuzes te kunnen maken op basis van werkelijke cijfers en getallen.	Geen
12.1 14.1	De doelstelling van ABR : “voorkomen dat projecten niet uitgevoerd kunnen worden door gebrek aan toepassingsmogelijkheden van diffuus verontreinigde vrijkomende uiterwaardengrond” wordt volstrekt niet bereikt als de nu voorgestelde concept beleidsnotitie zou worden geaccordeerd.	De verwachting van ons (en van een aantal initiatiefnemers) is dat met ABM en ABR (veel) meer mogelijkheden ontstaan dan op grond van het huidige beleid het geval is. Wel is het aanbrengen van weerdgrond die niet aan de saneringsdoelstelling voldoet in bepaalde gevallen onder voorwaarde mogelijk. Hierbij denken wij in eerste instantie aan bodem blijft bodem maar ook andere opties lijken ons inziens de moeite waard zoals het combineren van kleinere projecten.	Zie aanpassing in hoofdstuk 4 onder bodem blijft bodem.
12.2 14.2	Actief bodembeheer wordt verzwaard met saneringseisen die in een diffuus verontreinigde omgeving weinig milieueffectief zijn en zeer kostbaar zijn.	De saneringseisen komen (in grote delen van het riviersysteem) overeen met het niveau van herverontreiniging. Aangezien dit niveau, zeker in de Rijntakken) beter is dan de huidige bodemkwaliteit, zal het stellen van saneringseisen wel degelijk leiden tot een milieuverbetering. Dit blijkt trouwens ook uit het MER. In uitzonderlijke situaties kan het zijn dat de milieuwinst die met de sanering wordt bereikt, niet opweegt tegen de kosten die daarvoor gemaakt moeten worden. Hiervoor biedt ABR en ABM de mogelijkheid om, op basis van een kosteneffectiviteitsafweging, af te zien van het direct bereiken van de primaire saneringsdoelstelling.	Geen
12.3 14.3	ABR voegt weinig toe aan de bestaande mogelijkheden zodat er belemmeringen blijven bestaan voor het bereiken van de beleidsdoelen van LNV.	Zie 12.1	Geen
12.4	Het is niet duidelijk of de eisen bodem	Het is niet toegelaten om een klasse 3 of 4 laag aan te brengen onder een	Aanpassing van

14.4	blijft bodem het gebruik van klasse 3 of klasse 4 onder de leeflaag uitsluiten.	schone leeflaag. In de definitieve beleidsnotitie zal dit beter omschreven worden.	hoofdstuk 4
12.5 14.5	De eisen ten aanzien van dikte en van bodemopbouw staan vaak op gespannen voet met het bereiken van de gewenste ruimtelijke kwaliteit en staan het bereiken van de gewenste ruimtelijke kwaliteit in de weg.	Het is inderdaad zo dat, om de saneringsdoelstelling te realiseren, er in een aantal gevallen aanvullende maatregelen (ophoging of extra ontgraving) nodig zijn. Zeker bij natuurontwikkelingsprojecten kunnen deze maatregelen botsen met de gewenste ruimtelijke kwaliteit. Hoe hiermee om te gaan zal per individueel project, in overleg met het bevoegde gezag worden bekeken.	Geen
12.6 14.6	Men zou beter een risicobenadering (beoordelen op systeemniveau en niet op soort- of individuniveau) hanteren in plaats van het hanteren van de BGW's.	In de beleidsregels wordt vastgehouden aan het gebruik van de BGW's voor het beoordelen van de risico's. Het gebruik van een risicobeoordeling zal pas in ABM worden opgenomen indien uit de evaluatie zou blijken dat hiervoor behoefte is.	In definitieve beleidsnotitie bij evaluatie hierop ingegaan
12.7 14.7	Het herverontreinigingsniveau is nog niet vastgesteld.	Het herverontreinigingsniveau voor de Rijntakken zal zo spoedig mogelijk worden vastgesteld.	Geen
12.8 14.8	De bodemonderzoeksinspanningen zijn nog niet helder. Wel is duidelijk dat de kosten fors zullen stijgen.	Het RIZA (Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling) is bezig met het ontwikkelen van onderzoeksprotocollen voor de uiterwaarden en weerden van de rivieren. Er wordt naar gestreefd om deze gereed te hebben omstreeks het vaststellen van ABM/ABR. Wij zijn nauw betrokken bij deze ontwikkeling. Zodra deze protocollen beschikbaar zijn zullen we bij de uitvoering van ABM/ABR hiervan gebruik maken. Voorlopig dienen de initiatiefnemers echter nog gebruik te maken van de bestaande protocollen voor waterbodemonderzoeken. Deze protocollen zullen de mogelijkheid bieden om bij het bodemonderzoek optimaal gebruik te maken van de reeds beschikbare kennis over de bodemkwaliteit in het gebied. Het is dus niet zo dat deze protocollen per definitie leiden tot duurdere onderzoeken.	geen
12.9 14.9	De kosten voor grondverzet zullen volgens de ontwerpnotitie 25% hoger zijn dan volgens het voorontwerp. Voor kleine projecten kan dit nog hoger zijn.	Wij willen u er op wijzen dat, mocht toepassing van de beleidsnotities tot onevenredig hoge kosten leiden, in uitzonderingssituaties op grond van een kosteneffectiviteitsafweging kan worden afgezien van het op korte termijn de saneringsdoelstelling.	Geen
13.1	BGW zou moeten worden gerelateerd aan lutum- en organisch stofgehalte.	De opgenomen BGW's gelden voor standaardbodems. Voor andere bodems is een bodemtypecorrectie nodig	Toevoegen in bijlage 2 dat een bodemtype correctie nodig is
13.2	In het saneringsplan moet worden aangegeven wanneer redelijkerwijs verwacht kan worden dat een BGW gehaald wordt.	Het is niet mogelijk om aan te geven wanneer het herverontreinigingsniveau zo veel verbeterd is dat aan de BGW's wordt voldaan. Dit is immers van te veel factoren afhankelijk. Denk bijvoorbeeld aan de aanpak van de diffuse bronnen en van de puntlozingen in de rivieren. Daarbij komt nog dat het	Geen

		<p>terugdringen van het herverontreinigingsniveau in Maas en Rijntakken alleen mogelijk is als de andere landen uit het stroomgebied van de Maas en de Rijn ook de lozingen aanpakken en de aanwezige verontreinigen verwijderen. Alhoewel hier al een flinke aanzet toe is genomen, is het nog steeds zo dat er een toestroom van verontreinigingen plaatsvindt.</p> <p>In het saneringsplan wordt daarom niet ingegaan op de termijn wanneer de BGW's moeten worden gerealiseerd. Wel zal in het saneringsplan moeten worden ingegaan op nazorg en beheer, zodat gegarandeerd wordt dat ook in de toekomst aandacht blijft voor de aanwezige (rest)verontreiniging.</p>	
13.3	Bij het uitbrengen van de definitieve beleidsnotitie dienen de BGW's te worden bijgevoegd.	In bijlage 2 bij de beleidsnotitie zijn de BGW's reeds opgenomen. Zodra landelijk BGW's worden vastgesteld voor landbouw en natuur zullen deze landelijke waarden worden overgenomen in ABM en ABR.	Geen
13.4	Aangeven hoe erosiebestendigheid moet worden getoetst.	De manier waarop erosiebestendigheid moet worden getoetst is afhankelijk van locatiespecifieke omstandigheden en zal per situatie moeten worden beoordeeld en vastgelegd. Er wordt daarom in ABM-ABR geen algemene methode opgenomen.	Geen
13.5	Normen opnemen voor vergelijkbaarheid bodemopbouw.	Hier geldt dat er geen algemene normen voor op te stellen zijn, maar dat een en ander locatiespecifiek moet worden bekeken. Voor meer informatie verwijzen we naar de Nota van toelichting.	Geen
13.6	De kwaliteit van de toegepaste bodem moet minimaal gelijk zijn aan die van de bodem waarop wordt toegepast.	Zie 4.17	Zie 4.17
13.7	Principieel onjuist dat niet kan worden gereageerd op het onderzoeksprotocol en op het herverontreinigingsniveau.	Ten aanzien van de opmerking over de protocollen willen wij er op wijzen dat de protocollen welke momenteel door RIZA worden ontwikkeld (zie ook 4.8 en 12.8) gelden voor alle grootschalig verontreinigde uiterwaarden en weerden van de rivieren en dat deze protocollen niet specifiek voor ABM of ABR worden ontwikkeld. Het is dan ook logisch om de vaststelling van deze protocollen niet te koppelen aan de vaststelling van ABM of ABR. Het vaststellen van het herverontreinigingsniveau moet worden beschouwd als het vastleggen van feiten. Het is niet nodig deze feiten nog ter inzage te leggen.	Geen
13.8	Er worden vragen gesteld bij de zone-indeling per terreindeel.	In het onderzoeksprotocol dat momenteel door RIZA wordt opgesteld zal hier nader op ingegaan worden.	geen
13.9	Gesteld wordt dat de grens tussen werk en bodem onvoldoende duidelijk is. Diverse voorbeelden worden genoemd.	Met de Vrijstellingsregeling grondverzet is het in landbodems mogelijk om licht verontreinigde grond te gebruiken als bodem. De ervaring leert dat er goed onderscheid te maken is tussen toepassing als bodem of toepassing in een werk.	Geen
13.10	Blz. 64 ABR. Gevraagd wordt om een figuur ter verduidelijking van de balans.	Dergelijke figuur was opgenomen in het voorontwerp, maar leidde tot vele vragen. Daarom is deze figuur weggelaten.	Geen

13.11	Figuur bijvoegen hoe begrenzing is bedoeld, in relatie tot bevoegd gezag.	De begrenzing van het toepassingsgebied is gekoppeld aan de begrenzing van het WVO-beheersgebied. Wij willen u dan ook verwijzen naar de daartoe geëigende kaarten.	Geen
13.12	Blz. 84. Verduidelijken wat bedoeld wordt met zone 0,1,2...	Verwezen wordt naar de definitiestudie bodemkwaliteitskaarten Rijntakken (RIZA-rapport 2001.054).	Geen
15.1	De mogelijkheid om op grond van kosteneffectiviteit af te zien van extra ontgravingen is strijdig met de mogelijkheid om middels het aanbrengen van een leeflaag aan het HVN te voldoen.	Het aanbrengen van een leeflaag is pas mogelijk indien deze leeflaag niet strijdig is met de rivierverruiming. Om deze reden zal een leeflaag pas kunnen worden aangebracht na het afgraven van een hoeveelheid grond ter dikte van de leeflaag. In situaties waar afgraven niet kosteneffectief is, zal het aanbrengen van een leeflaag na afgraven ook niet kosteneffectief zijn. Vanzelfsprekend zal altijd moeten worden voldaan aan de milieuhygiënische randvoorwaarden uit ABM-ABR.	Geen
15.2	Kosteneffectiviteitsafweging moet duidelijker/concreter worden omschreven.	Zie 6.22	Zie bijlage 2 van de beleidsnotitie.
15.3	Er zijn diverse bezwaren tegen het inrichten van stortplaatsen in de uiterwaarden; ze zijn te grootschalig, hebben nadelige effecten op natuurwaarden en veroorzaken nadelige gevolgen voor de leefomgeving.	Het huidige beleid bestaat uit het inrichten van een beperkt aantal grootschalige baggerspeciéstortplaatsen. Omdat dit niet uitvoerbaar blijkt te zijn worden ABM en ABR opgesteld. Hierin staat onder andere dat het verwerken van de diffuus verontreinigde grond in de rivier zelf als doelmatig wordt beschouwd. Overigens levert het bergen van de deklaag in een depot vermindering van verspreidingsrisico's naar oppervlakte- en grondwater op. Ten aanzien van de milieueisen die aan een depot worden gesteld wijkt ABM en ABR niet af van bestaand beleid.	Geen
15.4	Alleen uiterwaardengrond zou binnen de putten mogen worden gestort.	Dat is ook uitdrukkelijk de bedoeling. Baggerspecie die vrijkomt bij reguliere onderhoudswerken is geen onderdeel van ABM en ABR en mag dus niet in de putten worden geborgen maar moet worden afgevoerd naar een grootschalige baggerspeciéstortplaats.	Geen
15.5	Het is beter om eerste ervaring op te doen met kleinschalige projecten.	Een aantal proefprojecten zijn in uitvoering of zijn reeds afgerond. Bovendien is er reeds geruime tijd ervaring met baggerspeciéstortplaatsen en wordt door middel van monitoring een groot aantal gegevens verzameld over het gedrag van de bagger en van de stortplaatsen, zodat het niet de verwachting is dat we met onverwachte effecten zullen worden geconfronteerd. Zie ook 10.5	Geen
15.6	De mogelijkheid van kwel als effect van de stortplaatsen is onvoldoende meegenomen, evenals de uitloging van verontreinigende stoffen.	In het kader van de aanvraag voor een milieuvergunning voor de berging zal dit aspect worden meegenomen. Hierbij kunnen locatiespecifieke aspecten als grondwaterstroming, verspreiding en kwel worden afgewogen. Indien nodig zal de inrichting van de berging zodanig worden aangepast dat er geen onaanvaardbare situaties ontstaan.	Geen
15.7	Er is onvoldoende onderzoek verricht om over te gaan op het inrichten van	Er is, onder andere in het kader van het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie, reeds zeer veel onderzoek gedaan naar de effecten van	Geen

	stortplaatsen in de uiterwaarden.	verspreiding vanuit baggerspeciestortplaatsen. Daarnaast is reeds veel ervaring opgedaan bij de realisatie van een aantal proefprojecten. Er is voldoende basis om ABM en ABR (waaronder storten) toe te kunnen passen. In concrete gevallen zullen we, indien daar aanleiding voor bestaat, aan de voorzichtige kant zijn en een uitgebreide monitoring voorschrijven om in de toekomst over nog meer informatie te kunnen beschikken. Zie 10.5	
15.8	Er is onvoldoende draagvlak om over te gaan op het inrichten van stortplaatsen in de uiterwaarden.	Zie 10.7	Geen
15.9	Er moet duidelijk worden aangegeven wanneer niet gescheiden moet worden ontgraven en geborgen.	Het al dan niet gescheiden ontgraven is gekoppeld aan het al dan niet gescheiden bergen in depots. Factoren die daarbij een rol spelen zijn bijvoorbeeld milieueffecten, bruikbaarheid van partijen in de toekomst, maar ook kosten. De afwegingssystematiek biedt voldoende mogelijkheden om een en ander na te gaan. De eisen die aan de berging worden gesteld garanderen in voldoende mate een veilige situatie	Geen
15.10	Onduidelijk is waarom men nu de kwaliteit van de te storten grond niet meer moet bepalen.	Het is een misverstand dat de kwaliteit van de grond die gestort wordt niet bekend zou moeten zijn. Er zal een onderzoeksprotocol worden opgesteld waarmee men, gebruikmakend van de kennis van het gebied, op een optimale manier de vereiste kwaliteitsgegevens kan verzamelen.	Geen
15.11	In het MER wordt gesteld dat storten in baggerspeciestortplaatsen het Meest milieuvriendelijke alternatief zou zijn. Dat is te kort door de bocht. Andere verwerkingstechnieken moeten ook onderzocht worden.	Alleen voor wat betreft het aspect "minimaliseren van verspreiding en blootstelling" is het baggerspeciestortplaatsalternatief het meest milieuvriendelijke. Voor andere aspecten is dat echter niet zo (zie ook hoofdstuk 8 van het MER). Overigens zijn ook verwerkingstechnieken als reinigen en bewerken meegenomen in het MER. Deze kunnen per project worden afgewogen. We schrijven deze echter niet dwingend voor omdat uit het MER blijkt dat het reinigen of scheiden van de weerdgrond niet altijd milieuvoordelen oplevert.	Geen
15.12	Voor elke put zou een MER moeten worden opgesteld.	Zie 6.1	Geen
15.13	Gezien de leemten in kennis en de mogelijke consequenties lijkt het zeer wenselijk verschillende evaluatiemomenten in te bouwen in het beleid.	Onderscheid moet worden gemaakt in evaluatie van het beleid en evaluatie van de milieueffecten van projecten. De evaluatie van het beleid zal in de definitieve beleidsnotitie beter worden omschreven De evaluatie van de milieueffecten zal per project plaatsvinden, rekening houdend met de specifieke situatie van het project. De termijn waarop deze projectevaluaties zullen plaatsvinden is afhankelijk van het tijdstip waarop deze projecten zullen worden uitgevoerd en kan dus niet in de beleidsnotitie worden opgenomen.	Zie 5.3

16.1	Hoe gaat bevoegd gezag afweging maken bij concrete projecten?	Alle verwerkingsopties die mogelijk zijn binnen de randvoorwaarden van het project worden uitgewerkt. Vervolgens worden met de afwegingssystematiek kosten en baten in beeld gebracht van deze opties. Op basis daarvan vindt per project een bestuurlijke afweging plaats. De systematiek is dus steeds hetzelfde, de uitkomst komt er niet "automatisch uitrollen".	
16.2	Welke criteria hanteert bevoegd gezag om te bepalen welke vorm van omputten wordt toegepast (geconcentreerd of ondiep (in-situ)), en in welke gevallen is alleen ondiep omputten toegestaan?	Het graven van een put maakt geen onderdeel uit van ABR en ABM, maar van het ontgrondingenbeleid van de betreffende provincie. Of en hoe een put opgevuld wordt, wordt met de afwegingssystematiek in beeld gebracht, waarna bestuurlijke afweging plaatsvindt. Zie ook antwoord op 16.1	Geen
16.3	Welke omstandigheden bepalen of gescheiden moet worden ontgraven?	Het al dan niet gescheiden ontgraven is gekoppeld aan het al dan niet gescheiden bergen in depots. Factoren die daarbij een rol spelen zijn bijvoorbeeld milieueffecten, bruikbaarheid van partijen in de toekomst, maar ook kosten.	Zie 6.16
16.4	Bodemonderzoek zou beperkt moeten blijven tot de bovenlaag van circa 1 meter omdat helder is dat de diffuse verontreiniging zich alleen in deze laag bevindt.	Zie reactie 4.9	Geen
16.5	Inspreker gaat er van uit dat bij berging in depots de uiterwaardengrond direct kan worden gestort, zonder dat er allerlei kostbare voorzieningen in de put moeten worden aangebracht.	Het storten van de grond is pas mogelijk indien voldaan wordt aan de milieuhygiënische eisen die de beleidsregels en de wetgeving daaraan stellen. Het storten in een ongeïsoleerd depot kan dus alleen indien hiermee aan deze eisen wordt voldaan.	Geen
17.1	Men maakt zich zorgen over de mogelijkheid om nabij drinkwaterwinlocaties verontreinigde baggerspecie te storten aangezien dit een directe bedreiging kan zijn voor de drinkwaterwinning.	Vooreerst wordt opgemerkt dat in het kader van de locatiekeuze (waar komt de berging-stortplaats) er hoe dan ook een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen. Indien hieruit blijkt dat de berging niet verenigbaar is met de drinkwaterwinning zal een andere locatie voor de berging gekozen moeten worden. Daarnaast zal in het kader van de aanvraag voor een milieuvergunning voor de berging locatiespecifieke aspecten als de invloed op de drinkwaterwinning worden meegenomen. Indien nodig zal de inrichting van de berging zodanig worden aangepast dat er geen onaanvaardbare situaties ontstaan.	Geen
17.2	Inspreker leidt uit de beleidsnotitie af dat klasse 4 als bodem blijft bodem kan worden toegepast zonder de procedures uit de Wm, WVO en Bsb te doorlopen. Indien dit inderdaad het geval zou zijn, vraagt inspreker een uitzondering in te	Dat is een misverstand. Naast de Wet bodembescherming zijn de Wvo en de Wm van toepassing op Bodem blijft bodem. Deze toepassing moet immers strikt formeel als het lozen (in oppervlaktewater) en het storten van afvalstoffen worden gezien.	Wij hebben passages opgenomen waaruit duidelijker blijkt dat Wm, Wbb en

	bouwen voor de kwetsbare gebieden (drinkwaterwingebieden) om te garanderen dat de belangen van de drinkwaterwinning niet in het gedrang komen.		Wvo altijd van toepassing zijn
17.3	Men is van mening dat ontheffing ingevolge 10.47 (thans 10.63) Wm niet mogelijk is voor baggerspecie omdat ontheffing alleen kan voor bedrijfsafvalstoffen en ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen.	In de toelichting op de Wm staat nadrukkelijk verontreinigde baggerspecie genoemd als voorbeeld van een bedrijfsafvalstof. De ontheffing is dus wel mogelijk.	Geen
17.4	Verzocht wordt om rekening te houden met het beleid inzake de beschermingsgebieden van de drinkwaterwinning en hiervoor een uitzondering te maken.	Bij de procedures die in het kader van het hergebruik moeten worden doorlopen (Wm, Wbb, WVO.) zal zeker rekening worden gehouden met de aanwezigheid van beschermingsgebieden. Het maken van een algemene uitzondering is echter niet mogelijk. Uitzonderingen kunnen en zullen alleen op basis van locatiespecifieke omstandigheden worden gemaakt.	Geen
17.5	Hoe wordt het herverontreinigingsniveau concreet vastgelegd?	Voor de Maas is het herverontreinigingsniveau bepaald aan de hand van diverse hoogwaterslibmonsters en zwevend slib. Voor de Rijntakken bepaalt het RIZA begin 2003 het herverontreinigingsniveau.	Geen
17.6	Inspreker wil zekerheid krijgen over het acceptabele herverontreinigingsniveau binnen de intrekgebieden van de waterwinningen.	Wij willen er op wijzen dat er in de huidige situatie ook sprake is van een herverontreiniging in het gebied. Het beleid ABM en ABR verandert daar niets aan.	Geen
17.7	Onduidelijk is op basis van welk protocol de onderzoeken worden uitgevoerd.	Zie 4.8	Geen
18.1	ABM-ABR lijken in strijd met de Natuurbeschermingswet, de Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze stellen immers dat de natuurlijke kenmerken van natuurgebieden alleen in uitzonderlijke situaties mogen worden aangetast.	ABM-ABR biedt een kader voor het verwerken van de grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas en de Rijntakken. ABM en ABR zijn niet bedoeld om aan te geven of deze projecten mogen plaatsvinden en waar deze het beste worden gerealiseerd. Hiervoor dienen afzonderlijke procedures te worden doorlopen (Streekplannen, Tracébesluiten, Planologische Kernbeslissing, bestemmingsplannen, vergunningaanvragen....). Bij deze procedures zal rekening worden gehouden met de mogelijkheden en de beperkingen die voortvloeien uit de Habitat- en Vogelrichtlijn	Geen
18.2	Droge natuur heeft een schoon milieu nodig.	Dat hebben wij ook onderkend. Daarom zijn de BGW's voor de functie droge natuur relatief laag en benaderen ze de streefwaarde.	Geen
18.3	Het grootschalig afgraven van droge natuurgebieden past niet in de benadering.	De vraag of, ten behoeve van de rivierverruiming, bestaande natuurgebieden moeten worden afgegraven, zal bij de ontwikkeling van de plannen voor de rivierverruiming aan de orde komen.	Geen
18.4	Bergen in putten leidt tot stijging van het	De bergingen worden zodanig afgewerkt dat er geen waterpeilstijging door zal	Geen

	waterpeil.	optreden.	
18.5	De mogelijkheid voor berging in binnendijkse putten is onvoldoende onderzocht.	In het MER is de huidige situatie beoordeeld. De huidige situatie wordt gekenmerkt door bergingen buiten het riviergebied. Derhalve is dus ook deze optie meegenomen.	Geen
18.6	De kans op verspreiding van verontreiniging en uitloging vanuit een berging is onvoldoende onderzocht.	De bergingen moeten voldoen aan de milieuhygiënische eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie. Hiermee wordt in voldoende mate gegarandeerd dat er geen onaanvaardbare uitloging zal plaatsvinden	Geen
18.7	Uitloging van verontreinigende stoffen uit de bergingen moet goed onderzocht worden. Het is vreemd dat uitloging als leemte in kennis wordt genoemd, terwijl er toch al projecten zijn waar vervuild slib in de uiterwaarden is terecht gekomen.	In de leemten in kennis is aangegeven dat er nog geen integraal beeld is van de uitloging uit de diffuus verontreinigde grond, maar dat de kennis zich beperkt tot de kennis uit een paar projecten. De gevoeligheidsanalyse toont verder aan dat het hanteren van fors andere aannames inzake uitloging niet zal leiden tot een andere beoordeling van de alternatieven. Verder moet bij de opties "Bodem wordt bouwstof" en "berging in depots" inzicht zijn in het uitloggedrag van de toe te passen grond. Indien niet aan de eisen voldaan wordt, is de toepassing niet toegelaten	Geen
18.8	Waarop is de dikte van de leeflaag gebaseerd?	Bij de bepaling van de dikte van de leeflaag is aangesloten bij de methodiek die door VROM is gehanteerd bij het vaststellen van de bodemkwaliteitseisen voor de landbodems	Geen
18.9	Waarop is de kwaliteit van de leeflaag gebaseerd.	In bijlage 2 van de beleidsnotitie wordt beschreven waarop de BGW's (die kenmerkend zijn voor de gewenste kwaliteit van de leeflaag) zijn gebaseerd.	Geen
18.10	Er is onvoldoende onderzocht of er mogelijkheden zijn om de grond buiten het stroomgebied op te slaan, in afwachting van nieuwe verwerkings- en reinigingstechnieken.	Zie 10.9	Geen
18.11	Alternatieven voor het dumpen van slib zijn onvoldoende onderzocht. Zo zijn er technieken om bouwstoffen uit slib te winnen.	Zie 10.2	Geen
18.12	Er moet een duidelijke richtlijn komen hoe en bij welke hoeveelheden grond geclassificeerd wordt.	Zie 4.8	Geen
18.13	Er moet een richtlijn komen hoe vervuiling en verspreiding naar omgeving tijdens de graafwerken kan worden voorkomen.	Voor alle graafwerken in de rivieren moeten een Wbb procedure worden doorlopen. Daarnaast moet vaak een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer worden aangevraagd. Hierbij zullen alle relevante aspecten worden meegenomen.	Geen
18.14	In het beleid moet ook duidelijkheid worden geschapen over de scheiding van verantwoordelijkheden bij de uitvoering	ABM en ABR gaat niet over de verdeling van de wettelijke taken en bevoegdheden van de verschillende bevoegde gezagen. Wel is het zo dat bij de bevoegde gezagen (Rijkswaterstaat, provincie) de taken	Geen

	van de projecten. Zo moeten de uitvoerder van het storten en de controleur niet dezelfde persoon zijn.	voor handhaving en voor vergunningverlening reeds onafhankelijk van elkaar opereren, zodat wij er van uit mogen gaan dat een correcte controle is gegarandeerd.	
18.15	Er zouden richtlijnen moeten komen om aan te geven wanneer grond van andere gebieden/projecten mag worden geïmporteerd	De vraag of het noodzakelijk is om grond uit andere gebieden/projecten te importeren zal bij de voorbereiding van de rivierverruimingsprojecten moeten worden beantwoord. Aangezien ieder project anders is, kunnen hiervoor geen algemene regels worden geformuleerd, maar zal van geval tot geval bekeken moeten worden of een en ander noodzakelijk is.	Geen
19.1	Projecten die afwijken van het type waarvoor het fictieve inrichtingsproject illustratief is (bijvoorbeeld het maken van een haven) kunnen op basis van het nieuwe beleid niet worden uitgevoerd omdat een adequate MER ontbreekt voor dit soort projecten.	ABM en ABR bieden een nieuw beleidskader voor het omgaan met de (verontreinigde) grond die vrijkomt bij de projecten in de rivieren. Het is niet ongebruikelijk om voor een beleidsMER gebruik te maken van een fictief project. Het gebruik van een fictief project betekent zeker niet dat het beleid niet van toepassing zou zijn op andere projecten. Het MER gaat immers niet om de effecten van het fictieve project, maar om de effecten van het nieuwe beleid voor de verwerking van grond. Dat betekent dat ook andere (afwijkende) projecten waarbij grond wordt toegepast onder voorwaarden gebruik mogen maken van ABM en ABR. Wel zullen voor deze concrete projecten nog steeds alle vergunningprocedures moeten worden doorlopen en is er voor een aantal projecten nog steeds een afzonderlijke MER nodig. Bij deze MER en/of vergunning kunnen dan alle locatiespecifieke en projectafhankelijke zaken worden meegenomen.	Geen
19.2	In tegenstelling tot hetgeen in het MER gesteld wordt is er wel voldoende ervaring met het op grote schaal bewerken van verontreinigde uiterwaardengrond, zodat de variant van bewerken in het MER volwaardig moet worden meegenomen.	In het MER (bijlage 6; reinigings- en bewerkingstechnieken) wordt uitgebreid ingegaan op de verschillende mogelijke saneringstechnieken. Hieruit blijkt dat de saneringstechnieken niet voldoende mogelijkheden bieden voor de sanering van alle grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas en de Rijntakken. Opgemerkt wordt nog dat bewerken van de grond een van de verwerkingsopties in ABM-ABR is. Deze kan per project worden afgewogen. We schrijven deze echter niet dwingend voor omdat uit het MER blijkt dat het reinigen of scheiden van de weerdgrond/uiterwaardengrond niet altijd milieuvoordelen oplevert.	Geen
19.3	Op basis van het vigerend beleid kan het fictieve project heel goed worden uitgevoerd. De in het MER genoemde onmogelijkheid is alleen gebaseerd op de kosten.	Ook de ruimtelijke (on)mogelijkheden spelen een rol bij het niet kunnen realiseren van het fictieve project. Overigens is het in de praktijk altijd zo dat de financiële middelen die beschikbaar zijn voor de rivierverruimingsprojecten en de natuurontwikkelingsprojecten beperkt zijn, zodat de factor kosten wel degelijk een rol spelen mag (moet) bij het beoordelen van de haalbaarheid van het fictieve project.	Geen
19.4	Alternatief 3 had het nulalternatief	Kenmerk van alternatief 3 is dat de grootschalige baggerspeciestortplaatsen	Geen

	moeten zijn. Door dit niet te doen ontstaat een foutieve vergelijking van de alternatieven.	binnen het riviersysteem worden gerealiseerd. Hiermee wijkt dit alternatief duidelijk af van het huidige beleid waar een aantal grootschalige stortplaatsen buiten het riviersysteem zijn gerealiseerd. Juist omdat alternatief 3 oplossingen zoekt binnen het riviersysteem is het een volwaardig alternatief voor ABM-ABR die gekenmerkt worden door het zoeken naar oplossingen binnen het riviersysteem.	
19.5	De financiële opbrengsten van de zandwinning uit de voorgenomen activiteit mogen niet worden meegenomen in het MER. Anders zouden de financiële baten van de voorgenomen activiteit te hoog zijn ingeschat.	Ter illustratie zijn de kosten en baten van de diverse onderdelen van het fictief project beschreven. Echter, zoals gesteld in 4.3 van het MER (ABM) worden de opbrengsten van de delfstoffenwinning niet meegerekend in het MER omdat deze geen rol spelen in de afweging over de voorgenomen wijziging van het beleid inzake de verontreinigde grond.	Geen
19.6	Bij alternatief baggerspecie stortplaatsen wordt aangenomen dat alle klasse 1 en 2 grond naar een stortplaats moet worden afgevoerd. Dit is onzinnig aangezien deze bruikbaar is als bouwstof in een werk. Alternatief moet daarom verfijnd worden.	Deze opmerking is niet geheel correct. In de beschrijving van het baggerspeciéstortplaatsen alternatief wordt immers gesteld dat "ook voor de toepassing bodem wordt bouwstof wordt zo veel mogelijk schone of licht verontreinigde uiterwaardgrond gebruikt.. ". Het is dus niet zo dat alle klasse 1 en 2 naar de baggerspeciéstortplaats wordt afgevoerd.	Geen
19.7	De tekst op blz. 45 van ABR bij punt 7 is onjuist omdat er geen nieuwe zandput wordt gegraven.	De opmerking klopt. Deze fout in de tekst heeft geen invloed op de uitkomst van het MER en zal de besluitvorming niet beïnvloeden.	Geen
19.8	Overzichtstabel verandert als stortplaatsalternatief als nulalternatief wordt beschouwd.	Zie 19.4	Geen
19.9	Gescheiden ontgraven zou het geprefereerde beleid moeten zijn.	Het al dan niet gescheiden ontgraven is gekoppeld aan het al dan niet gescheiden bergen. Factoren die daarbij een rol spelen zijn bijvoorbeeld milieueffecten, bruikbaarheid van partijen in de toekomst, maar ook kosten	Zie 6.16
19.10	Het aspect duurzaamheid is weinig relevant voor de vergelijking van de alternatieven.	Het aspect duurzaamheid is juist sterk onderscheidend. De Wm en de Ladder van Lansink zijn sterk gebaseerd op het aspect duurzaamheid.	Geen
19.11	De vraag is of de aannames van het fictief project wel representatief zijn voor de verontreinigingssituatie langs IJssel en Nederrijn omdat daar de verontreinigingsgraad lager is.	Mocht blijken dat in de IJssel en Nederrijn inderdaad sprake is van een lagere verontreinigingsgraad, zullen de milieuhygiënische eisen die daar gelden strenger zijn. In die zin dekken het MER en het beleid ook deze situatie. Zie ook 19.1	geen
19.12	In de beleidsnotitie moet vermeld worden dat het milieurendement alleen maar per project kan worden beoordeeld.	De beleidsnotities stellen dat de afwegingssystematiek moet worden toegepast per project. Aangezien de bepaling van het milieurendement integraal deel uitmaakt van de afwegingssystematiek is reeds invulling gegeven aan deze wens.	Geen

19.13	Bevoegde gezagen moeten een indicatie geven van het acceptabel geachte milieurendement.	Het is niet mogelijk om, in het kader van een bodembeleid aan te geven welk milieurendement gehaald dient te worden bij herinrichtingsprojecten in de rivieren. Als we dat zouden doen zouden we de bodemproblematiek sturend maken voor de inrichtingsprojecten, terwijl heel nadrukkelijk de inrichtingsprojecten sturend zijn. Binnen de randvoorwaarden van elk inrichtingsproject zal gestreefd worden naar een zo groot mogelijk milieurendement.	Geen
19.14	Het voorgestane beleid ontbeert voldoende onderbouwing en kan niet worden vastgesteld zonder een aangepaste MER.	Wij vinden dat het MER wel voldoende informatie biedt om het beleid vast te stellen. De commissie m.e.r. en de wettelijke adviseurs zijn het met ons eens.	Geen
19.15	Gevreesd wordt dat de vereiste afwegingen alleen gemaakt worden indien het project m.e.r.-plichtig is. Daarom wordt gevraagd of de toepassing van het beleid ook kleine projecten m.e.r.-plichtig maakt.	De afwegingssystematiek moet worden toegepast per project, ongeacht de vraag of het project m.e.r.-plichtig is. De afweging vindt plaats in het kader van de vergunningprocedures (Wm, WVO, Bsb, Wbb) voor het hergebruik van de grond. Voor grote projecten kan het zijn dat er een MER nodig is t.b.v. de vergunningaanvraag. In die gevallen kan de afweging plaatsvinden in het kader van het MER. Het is dus niet zo dat het toepassen van het beleid een kleinschalig project m.e.r.-plichtig maakt.	Geen
19.16	Waarom wordt in hoofdstuk 2 van de beleidsnotitie geen uitspraak gedaan over het acceptabel zijn van het voorgestane beleid?	In het MER is in ruime mate aandacht besteed aan "het acceptabel zijn" van de voorgenomen activiteit. Het is dus niet nodig om in de beleidsnotitie (die in feite de voorgenomen activiteit is) hierop nogmaals in te gaan.	Geen
19.17	Het beleid houdt in dat alle niet-vermarktbaar specie (dus ook schone grond) gestort mag worden. Het te prefereren beleid dient te zijn dat deze herbruikbare grond tijdelijk wordt opgeslagen en wordt afgevoerd als de markttechnische omstandigheden vermarkting mogelijk maken.	Gezien de enorme hoeveelheden grond die bij de herinrichtingsprojecten vrijkomt, is de tijdelijke opslag niet mogelijk. (zie ook 10.9)	Geen
19.18	Gezien het karakter van de wet is het onjuist om voor wat betreft de maatschappelijke relevantie aan te sluiten bij de Wet beheer rijkswaterstaatswerken.	In de definitieve beleidsnotitie zullen we deze koppeling met de Wet beheer Rijkswaterstaatswerken niet meer maken.	Aanpassen definitieve notitie
19.19	Door te stellen dat rivierverruiming en natuurontwikkeling in ieder geval onder ABR vallen wordt gesuggereerd dat er ook	Zie 19.1	Geen

	andere projecten onder kunnen vallen. Dat is in strijd met het maken van een MER op basis van een fictief herinrichtingsproject.		
19.20	Als toetsingskader voor de beoordeling van de alternatieven zou de eis van een acceptabel milieurendement dienen te worden toegepast. De afweging wat acceptabel is kan alleen op projectniveau worden gemaakt.	De beleidsregels stellen dat per project een afwegingssystematiek moet worden toegepast. Daarbij worden kosten vergeleken met milieu-effecten (zie bijlage 3 van de beleidsnotitie). Met deze afwegingssystematiek kan een realistische afweging plaatsvinden tussen kosten en baten.	Geen
19.21	Griezelig is dat als de kosten erg hoog zijn, het milieurendement nul mag zijn.	Het is hoegenaamd niet griezelig dat er keuzes gemaakt worden. In een aantal gevallen zal het uitvoeren van een (maatschappelijk belangrijk geacht) rivierverruimingsproject zo duur uitvallen dat het niet mogelijk blijkt te zijn om binnen de financiële middelen die de maatschappij beschikbaar stelt voor dit project ook nog eens de bodemkwaliteit te verbeteren.	Geen
19.22	De Wbb is nooit bedoeld om van toepassing te zijn op een gebied van duizenden hectare.	Juist daarom zijn deze beleidsnotities noodzakelijk. De standaardaanpak uit de Wbb maakt een realistische aanpak van de grootschalig diffuus verontreinigde uiterwaarden immers onmogelijk.	Geen
19.23	De rijntakken mogen niet als 1 geval beschouwd worden. Immers, de uiterwaarden van de Nederrijn en de IJssel zijn minder vervuild dan die van de Waal en het herverontreinigingsniveau is er lager.	Het is zeer gebruikelijk dat binnen een geval van bodemverontreiniging verschillende niveaus van verontreiniging worden aangetroffen.	Geen
19.24	Het herverontreinigingsniveau is nog niet bekend. Het is dan ook maar de vraag of het fictieve project voldoende representatief is.	We hebben wel een verwachting van het herverontreinigingsniveau. Ook voor dit aspect is het fictieve project dus representatief. Als het werkelijke HVN daar sterk van af zou wijken, zullen we de gepaste actie ondernemen.	Geen
19.25	In 3.3 zou de optie ontgraven en aanbrengen van een leeflaag als hoofdoptie worden beschreven want dit is het meest reëel.	Deze optie komt overeen met optie b uit de beleidsnotitie. Deze optie is in strijd met de verruimingsdoelstelling en kan dus nooit het meest reëel zijn. (zie ook 19.26)	Geen
19.26	Optie b (3.3) is onzinnig omdat deze in strijd is met de verruimingsdoelstelling.	Bij optie b wordt gesteld dat het soms nodig is om extra te ontgraven om deze optie mogelijk te maken. Deze extra ontgraving is nodig om aan de verruimingsdoelstelling te voldoen. Er is dus geen conflict	Geen
19.27	De gemaakte keuzes uit hoofdstuk 4 behoeven een onderbouwing.	Het MER geeft deze onderbouwing. Verdere toelichting in de beleidsnotitie is niet nodig (zie ook 19.16)	Geen
19.28	Bodem blijft bodem zou de laagste prioriteit moeten hebben volgens de	Nee, in de duurzaamheidsgedachte van Lansink is dit producthergebruik (gebruik van het materiaal voor hetzelfde doel als waar het oorspronkelijk	Geen

	ladder van Lansink omdat het hier alleen het verplaatsen van afvalstoffen betreft.	voor gebruikt was) na preventie de hoogste prioriteit op de ladder.	
19.29	De eis bij bodem blijft bodem dat de bodemopbouw vergelijkbaar moet zijn is zinloos. Soms is het beter om de bodemopbouw te veranderen, bijvoorbeeld door een erosiebestendige laag als toplaag te plaatsen en niet als ondergrond.	Die eis is opgenomen om een duidelijk onderscheid te maken tussen toepassing als bodem en storten. Het opvullen van een verdieping of een put kan onder bepaalde voorwaarden als bodem worden gezien, namelijk als de opbouw van de nieuwe bodem vergelijkbaar is met die in de omgeving. Dit kan alleen bij ondiepe toepassingen (zie ook 23.25).	In definitieve notitie is de doelstelling van deze eis beter toegelicht
19.30	Hergebruik na bewerking dient bij ieder project te worden overwogen.	Zie 5.26	Geen
19.31	De onderzoeksprotocollen hadden deel moeten uitmaken van het MER. De informatie uit bijlage 5 van de Nota van Toelichting doet het ergste vrezen.	Zie 4.8 en 4.11	Geen
19.32	De omvang van het bodemonderzoek moet worden vastgesteld per deelgebied dat binnen een project een vergelijkbare ontstaansgeschiedenis overstromingsfrequentie en -duur heeft.	De genoemde aspecten worden meegenomen bij het indelen van het gebied in bodemkwaliteitszones. De protocollen zullen uitgaan van deze zone-indeling en zodoende zullen ook de bodemonderzoeken onderscheid maken naar de verschillende zones.	Dit aspect meenemen bij het ontwikkelen van de protocollen
19.33	De formule in bijlage 3 is onjuist of onnodig ingewikkeld.	De formule is ook gebruikt bij het opstellen van het MER. Gebleken is dat dit een werkbaar instrument was waarmee een goede inschatting gemaakt kan worden van de milieuwinst van de ingrepen. Ook de commissie MER heeft dat zo aangevoeld. Wij vinden het dan ook niet nodig om de afwegingssystematiek te verfijnen/aan te passen.	Geen
19.34	Onder het huidige beleid kan de gebiedsfunctie aangepast worden.	In het kader van een functiegerichte saneringsaanpak is een aanpassing van de gebruiksvorm inderdaad een sanerende maatregel. De vraag welke functies aan een bepaald gebied zijn toegekend valt echter buiten het kader van ABM en ABR maar wordt in streekplannen en bestemmingsplannen geregeld.	Geen
19.35	Onder vermindering van de verspreiding is verondersteld dat de overstromingsfrequentie en -duur en de erosiesnelheid niet zal veranderen. Dat is onjuist omdat er in het algemeen een maaiveldverlaging zal optreden waardoor de frequentie en duur zullen toenemen.	Deze opmerking klopt op zich wel, maar voor het doel waarvoor wij het gebruiken blijkt de benadering goed genoeg te zijn. Verder willen wij er op wijzen dat de afwegingssystematiek geen "einde van de rit" is. In het kader van de vergunningprocedures die voor de realisatie van de projecten nodig zijn, zal er locatiespecifieke informatie moeten worden aangereikt. Hierbij zal ook (indien relevant) het aspect erosiesnelheid worden meegenomen.	Geen
19.36	Het is onjuist om de verspreiding naar oppervlaktewater en grondwater te totaliseren zoals in de formule is gedaan.	Zie 19.33	Geen

19.37	De verwijzing naar functies uit een streekplan bij de beschrijving inzake gescheiden ontgraven is niet correct. De inhoud van een streekplan is immers geen maat die zich verhoudt tot de genoemde eeuwigheidswaarde.	Vooreerst willen wij aangeven dat de beschrijving inzake gescheiden graven zal worden gewijzigd, omdat deze (blijkens de inspraakreacties) niet duidelijk genoeg was. Daarnaast willen wij de inspreker er op wijzen dat de streekplannen juist wel bedoeld zijn om aan te geven waar locaties van de stortplaatsen worden aangewezen.	Geen
19.38	Geprobeerd is de bestaande wettelijke regelgeving op te rekken zodat het mogelijk is om op een goedkopere wijze om te gaan met de verontreinigde uiterwaardengrond.	Het was bij het opstellen van ABM en ABR nadrukkelijk de bedoeling dat oplossingen passen binnen de huidige wet- en regelgeving. Het is dus niet zo dat we de wetgeving opgerekt hebben. Wel hebben we gebruik gemaakt om, gemotiveerd (vandaar het MER) een nadere invulling te geven aan de beleidsvrijheid die de wet ons biedt.	Geen
19.39	De juridische onderbouwing is zeer zwak en zal in beroepsprocedures waarschijnlijk geen stand houden.	De juridische onderbouwing is het resultaat van een uitgebreide analyse waarbij diverse bevoegde gezagen en juristen betrokken zijn geweest. Wij verwachten dan ook dat deze wel stand zal houden.	Geen
19.40	In 2.4 van de Nota van toelichting wordt onjuist aangegeven dat een zevental activiteiten binnen de reikwijdte van de Wbr zijn opgenomen. De genoemde activiteiten zijn echter alleen genoemd in de beleidslijn Ruimte voor de rivier.	De koppeling met de Wbr zal worden losgelaten en derhalve zal dit tekstgedeelte komen te vervallen.	In definitieve notitie is geen koppeling meer gelegd met WBR
19.41	Het afwegingskader van de beleidslijn (ruimte voor de rivier) is veel ruimer dan dat van de Wbr. Het ruimere toetsingskader mag dan ook niet worden toegepast in het kader van de Wbr. De Wbr laat alleen een marginale toetsing op het directe rivierbelang toe. De tekst bij 2.1 van de NvT die suggereert dat bij ABM en ABR ook aangesloten wordt bij het beoordelingskader van de Wbr is dus zonder betekenis.	Zie 5.7	zie 19.40
19.42	De omschrijving onder 1.1. van bijlage 4 van de NvT suggereert dat de optie bodem blijft bodem ook toelaat dat de grond over relatief grote afstanden wordt vervoerd.	Vooreerst willen wij aangeven dat er bij ABR een betere omschrijving komt van "binnen een project", net zoals voor de Maas reeds is gedaan. Daarnaast is het zo dat schone grond overal mag worden gebruikt als bodemmateriaal. Dus ook als die schone grond afkomstig is van buiten het project.	In ABR zal een betere omschrijving komen van de invulling "binnen een project"
19.43	Uit de meeste wetteksten is te destilleren dat droog ontgraven uiterwaardengrond	De uitgebreide juridische analyse die in het kader van ABM en ABR is uitgevoerd geeft aan dat er - in lijn met andere regelgeving - bij de droog	Geen

	geen baggerspecie is maar gewoon verontreinigde grond waarop het stortverbod van toepassing is.	ontgraven uiterwaardengrond wel sprake is van baggerspecie.	
19.44	Het benutten van de ontheffing 10.47 Wm is in strijd met voorwaarde 3 (het moet gaan om bedrijfsafval).	Wij nemen aan dat u bedoelt dat baggerspecie niet als bedrijfsafval kan worden beschouwd. Wij verwijzen hiervoor naar 17.3	Geen
19.45	Aangezien de verontreiniging van de uiterwaarden een grootschalig en algemeen voorkomend fenomeen is, is er geen sprake van een bijzonder geval en kan dus geen gebruik gemaakt worden van de ontheffing 10.47 (thans 10.63) Wm.	Een uitgebreide juridische analyse heeft uitgewezen dat onder voorwaarden van deze mogelijkheid van ontheffing gebruik kan worden gemaakt.	Geen
19.46	De in de nota van toelichting genoemde ondergrens van stand-still past niet binnen de voorgenomen toetsing op het Alara beginsel.	Het kan niet worden uitgesloten dat in een aantal situaties redelijkerwijs geen verbetering van de milieukwaliteit kan worden gerealiseerd. In die gevallen geldt, volledig in lijn met het landelijke milieubeleid, de stand-still eis als een ondergrens	Geen
19.47	De basis waarop baggerspecie is uitgesloten van de EG-richtlijn Aquatisch milieu spoort niet met de ABR-definitie van baggerspecie.	De juridische onderbouwing is het resultaat van een uitgebreide analyse waarbij diverse bevoegde gezagen en juristen betrokken zijn geweest. Verder zal in het kader van de toets aan de Europese regelgeving (zie ook 6.24) dit aspect nader onderzocht worden.	Een toets aan het Europees recht zal nog plaatsvinden. Hierbij zal ingegaan worden op deze reactie.
19.48	Inspreker stelt dat de opzet van de Wbb zodanig is dat het nooit de bedoeling kan zijn om projecten met een omvang van honderden hectares als een deelsanering te beschouwen.	Uit een juridische analyse blijkt dat het wel degelijk mogelijk (en noodzakelijk) is om deze projecten als een deelsanering te beschouwen.	Geen
19.49	Het maatschappelijk belang van Ruimte voor Rijntakken en de noodzaak om de maatregelen spoedig uit voeren zijn een zwakke basis voor de afwijking van het beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.	Uit de juridische analyse blijkt dat deze argumenten voldoende zwaar wegen om de afwijking van het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie te motiveren. Verder willen wij u er op wijzen dat alleen voor wat betreft de minimale omvang van de depots wordt afgeweken van het beleidsstandpunt en dat er een MER is opgesteld om deze afwijking te onderbouwen.	geen
20.1	Beleidsnotities zijn volledig in strijd met de Europese wetgeving inzake transport en verwerking van vervuilde gronden	Een eerste toets aan de Europese regelgeving heeft geen strijdigheden aan het licht gebracht. Er zal echter nog een nadere toetsing plaatsvinden. Zie ook 20.1	Geen
20.2	Gepleit wordt om ieder transport van gronden te bemonsteren.	Het RIZA (Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling) is bezig met het ontwikkelen van	Geen

		<p>onderzoeksprotocollen voor de uiterwaarden en weerden van de rivieren. Er wordt naar gestreefd om deze gereed te hebben omstreeks het vaststellen van ABM/ABR. Wij zijn nauw betrokken bij deze ontwikkeling</p> <p>Zodra deze protocollen beschikbaar zijn zullen we bij de uitvoering van ABM hiervan gebruik maken. Voorlopig dienen de initiatiefnemers echter nog gebruik te maken van de bestaande protocollen voor waterbodemonderzoeken.</p> <p>In deze protocollen zal worden aangegeven hoe intensief de bemonstering en de analyses moeten zijn.</p>	
20.3	Gepleit wordt om de data van ieder transport in een openbaar register onder te brengen zodat er voor iedereen inzicht is.	De gegevens uit de bodemonderzoeken die in het kader van vergunningprocedures zijn verricht maken deel uit van de vergunning en zijn openbaar. De gegevens over de controles tijdens uitvoer van de werken zullen wellicht voor een gedeelte openbaar zijn, hetzij tijdens hetzij na de controles. Denk hierbij bijvoorbeeld aan monitoringsrapporten e.d.	Geen
21.1 24.1	Het MER is er op gericht de nationale en internationale wetten te omzeilen; het MER is derhalve onjuist.	De oplossingen van ABM en ABR worden gezocht binnen de huidige wet- en regelgeving. Het is dus niet zo dat we proberen de wetten te omzeilen. Voor wat betreft de Europese wet- en regelgeving vindt een toets plaats (zie 20.1)	Europese toets wordt/is 2002 uitgevoerd
21.2 24.2	Beleidsregels moeten nog aan de Europese wetten worden getoetst.	Zie 20.1	Geen
21.3 24.3	De verantwoordelijke overheden moeten subsidies aanvragen voor het uitvoeren van de projecten in de rivieren	De beleidsregels hebben als doel een kader te scheppen voor het hergebruik van de grond die vrijkomt bij de rivierverruimingsprojecten. De vraag of al dan niet subsidies worden aangevraagd voor deze projecten valt volledig buiten de scope van deze beleidsregels. Per project zal de initiatiefnemer een en ander moeten bekijken. Overigens is het zo dat voor een aantal natuurontwikkelingsprojecten in de rivieren (Europese) subsidies beschikbaar zijn gesteld	Geen
21.4 24.4	ABM zou de mogelijkheid openen voor het storten van vervuilde grond van her en der.	De eisen die aan de berging in plassen zijn gesteld garanderen dat er alleen maar diffuus verontreinigde grond uit de Maas in wordt geborgen.	Geen
21.5 24.5	De doorlatendheid van kleischermen is niet klein genoeg om verspreiding tegen te gaan.	De eisen die gesteld worden aan de kleischermen zijn dezelfde als aan baggerspeciostortplaatsen. Er wordt daarmee voldaan aan de wettelijke eisen voor verspreiding	Geen
21.6 24.6	De saneringstechnieken (bijvoorbeeld verglazen van de specie) zijn niet voldoende aan bod gekomen.	In het MER (bijlage 6; reinigings- en bewerkingstechnieken) wordt uitgebreid ingegaan op de verschillende mogelijke saneringstechnieken. Hieruit blijkt dat de saneringstechnieken niet voldoende mogelijkheden bieden voor de sanering van alle grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas	Geen
21.7 24.7	In de toekomst zal, gezien het streven naar een schoner milieu, de sanering van	De stortplaatsen (kleibergingen..) zijn bedoeld om de grond definitief in te bergen. Vandaar ook dat er strenge eisen aan gesteld worden. Het is dan ook	Geen

	de stortplaatsen noodzakelijk zijn. De kosten hiervan zullen duurder uitvallen dan nu. Wie gaat dat betalen.	niet de verwachting dat deze bergingen in de toekomst nog gesaneerd zullen worden.	
21.8 24.8	Onduidelijk is wanneer het om delfstoffen gaat en wanneer het om (verontreinigd) slib gaat.	In het kader van ABM en ABR is het onderscheid delfstoffen/verontreinigd materiaal niet zo relevant. Meer relevant is de vraag of het vrijkomende materiaal vermarktbaar is of niet. ABM en ABR stellen namelijk eisen aan het toepassen van het niet vermarktbaar materiaal binnen het riviersysteem. In dit kader wijzen wij er op dat ook verontreinigd materiaal vermarktbaar kan zijn. Denk bijvoorbeeld aan de toepassing van (sterk) verontreinigde klei in de bakstenenindustrie. Andersom kan ook schoon materiaal niet vermarktbaar materiaal zijn. Bijvoorbeeld als het niet voldoet aan de civieltechnische eisen en daardoor niet bruikbaar is.	Geen
22.1	In het ontwerpbesluit ontbreken protocollen voor bodemonderzoek.	Zie 4.8	Geen
22.2	Beleid wordt nog niet door alle vergunningverleners gehanteerd. Voeg praktijkrichtlijnen voor vergunningverleners en handhavers toe.	Zodra het beleid definitief is geldt dit voor het bevoegd gezag als uitgangspunt. Er zal bij de implementatie aandacht aan invoering gegeven worden. De onderzoeksprotocollen hebben ook een "praktijkrichtlijnen" functie.	communicatie naar vergunningverleners en handhavers
22.3	Onduidelijk is reikwijdte ABM.	Om een en ander duidelijker te maken zal in de definitieve beleidsnotitie beter worden aangegeven in welke mate het Julianakanaal en de MoMaRo projecten onderdeel uitmaken van ABM en zal het toepassingsgebied van ABM duidelijker worden omschreven.	Zie hoofdstuk 1 van de beleidsnotitie
23.1	Verzocht wordt na te gaan of er mogelijkheden zijn om de Wvo-grens zodanig aan te passen dat het gehele Maaswerken project binnen het beheersgebied van RWS Directie Limburg valt. Indien dit niet mogelijk is wordt verzocht na te gaan of het mogelijk is om grond die buiten het Wvo gebied vrijkomt toch aan te merken als baggerspecie. In dit geval kan het toepassingsbereik van ABM ruimer zijn dan de Wvo-grens. Tevens wordt verzocht aan te geven welke mogelijkheden de vigerende wet- en regelgeving biedt als deze aanpassingen niet mogelijk zijn.	Zie 6.6. en 25.4.	Geen
23.2	Niet duidelijk is tot waar de ABM-grens precies reikt; reikt deze tot aan de teen	Deze reikt tot aan de rand van de kade Zie ook 5.6	Geen

	van een kade, tot aan de kruin of valt de gehele kade binnen ABM?		
23.3	Onduidelijk is of het mogelijk is om schone grond van buiten het Wvo-beheersgebied toe te passen binnen het toepassingsgebied van ABM.	Voor wat betreft het toepassen van schone grond blijft de huidige wet- en regelgeving onverkort van kracht. Dat betekent o.a. dat schone grond als bodemmateriaal kan worden toegepast, maar ook dat bij de toepassing van schone grond in stortplaatsen rekening moet worden gehouden met de regels uit het Besluit stortplaatsen en stortverbod afvalstoffen.	Geen
23.4	Verzocht wordt om bij het opstellen van de onderzoeksprotocollen waar mogelijk zo veel mogelijk aan te sluiten bij de door De Maaswerken opgestelde richtlijnen.	Wij hebben deze richtlijnen doen toekomen aan het RIZA, waar men momenteel werkt aan het opstellen van onderzoeksprotocollen voor de uiterwaarden/weerden van rivieren (zie 4.8 en 12.8). De insprekers zullen worden geïnformeerd over de opzet en de voortgang.	Geen
23.5	Gevraagd wordt of het mogelijk is om diffuus verontreinigde weerdgrond, waaruit grove bestanddelen zoals oeververdediging zijn verwijderd, als bodem blijft bodem toe te passen.	Op grond van de toelichting op het Bsb wordt het uit de ontgraven baggerspecie verwijderen van grove bestanddelen, zoals basalt, zetsteen e.d., niet als bewerken in de zin van artikel 1, derde lid Bsb gezien.	Zie hieromtrent hoofdstuk 7 van de Nota van toelichting.
25.1	Inspreker stelt de provincie aansprakelijk voor alle materiële en immateriële schade die kan ontstaan door de delfstoffenwinning en berging van grond in een kleischerm te Lomm	De beleidsnotities hebben als doel een kader te scheppen voor het hergebruik van de grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas en vormen dus geen geschikt kader om te reageren over concrete initiatieven. Ieder initiatief moet een eigen procedure doorlopen (Tracébesluit, POL-uitwerking, vergunningen, bestemmingsplannen). Bezwaren inzake de individuele projecten moeten binnen deze procedures gemaakt worden.	Geen
26.1 30.1	Inspreker vraagt dat, daar waar klasse 4 als bouwstof in een werk wordt toegepast, er een leeflaag met betere kwaliteit moet worden aangebracht zodat direct contact met klasse 4 grond niet mogelijk is.	Voor wat betreft "Bodem wordt bouwstof" wordt aangesloten bij de eisen uit het Bouwstoffenbesluit.	Geen
26.2 30.2	Er moeten voldoende garanties worden gegeven dat ten aanzien van de verspreiding wordt voldaan aan de immissie-eisen.	Bij de optie bodem wordt bouwstof moet worden voldaan aan de eisen uit het Bouwstoffenbesluit. De procedure die hierbij doorlopen moet worden garandeert voldoende dat er wordt voldaan aan de immissie-eisen.	Geen
26.3 30.3	Inspreker wenst op de hoogte te worden gehouden van controleonderzoeken bij toepassing van materiaal binnen haar gemeentegrenzen.	In het kader van de vergunningprocedures die voor het grondverzet moeten worden doorlopen zijn er voldoende mogelijkheden voor de inspreker om op de hoogte te blijven van de voortgang van de individuele projecten.	Geen
27	Bij afwegingssystematiek moeten de drinkwaterbelangen expliciet worden meegenomen.	De afwegingssystematiek is een algemeen hulpmiddel om onderbouwd keuzen te kunnen maken. Het drinkwaterbelang zit daarbij versleuteld in verspreiding naar grondwater (en gedeeltelijk ook in verspreiding naar oppervlaktewater). Voor de afweging op projectniveau is dat voldoende. Bij de	Geen

		vergunningverlening per project zullen locatiespecifieke omstandigheden zoals drinkwaterwinning expliciet worden afgewogen. De gestelde vergunningeisen zullen daar ook op worden afgestemd.	
28.1	Omdat HVN niet bekend is kan niet worden vastgesteld aan welke kwaliteitseisen de leeflaag moet voldoen. Daarmee is ook nog onbekend of er een belemmering bestaat voor toekomstige functies.	Voor de Rijntakken wordt momenteel gewerkt aan het vaststellen van het herverontreinigingsniveau. Voor de Maas (waar de inspreker doelt) is het HVN wel bekend en opgenomen in bijlage 2 van de Nota van Toelichting.	Geen
28.2	Toepassing van “bodem blijft bodem” mag binnen project. Omdat er geen duidelijk overzicht is van projecten moet per geval bekeken worden of er sprake is van toepassing binnen het project. Door Bouwstoffenbesluit opzij te zetten en omdat je de projecten en de omvang niet kent kunnen eventuele nadelige effecten niet worden bepaald.	Vooreerst willen wij er op wijzen dat het “opzijzetten” van het Bouwstoffenbesluit niet betekent dat er geen eisen meer zouden worden gesteld aan de optie bodem blijft bodem. De eisen die in ABM worden genoemd voor deze optie gelden immers altijd en vloeien voort uit de Wbb, de Wm en de WVO. Voor wat betreft de invulling van het begrip “binnen een project” is in ABM middels een aantal voorbeelden aangegeven hoe deze begrenzing geïnterpreteerd moet worden (zie 4.2.3. van de Nota van Toelichting). In de definitieve beleidsnotitie ABR zal voor de Rijntakken een vergelijkbare toelichting worden gegeven. Zie ook 5.22 en 19.42.	Geen
29.1	Inspreker maakt bezwaar tegen de opslag van grond, tenzij die plaatsvindt in de uiterwaarden van de rivier	De beleidsregels zijn juist ontwikkeld om het mogelijk maken dat de grond die vrijkomt bij de rivierverruimingsprojecten in het riviersysteem worden verwerkt. Hiermee komt het beleid dus tegemoet aan dit bezwaar	Geen
31.1	Is er studie gedaan naar het effect van deponering van verontreinigde grond op 1 plaats.	Er zijn reeds een aantal baggerspeciéstortplaatsen gerealiseerd. De effecten van deze zijn uitgebreid onderzocht in het kader van een MER of/en in het kader van een aanvraag milieuvergunning. Hieruit bleek dat, soms na het treffen van voorzieningen, de verspreidingsrisico's aanvaardbaar zijn.	Geen
31.2	Is nagegaan of de lasten van de verontreinigde grond in Europees verband kunnen worden gedeeld of is Nederland het afvoerputje van Europa.	Het verhalen van de kosten op de veroorzaker is alleen mogelijk indien de veroorzaker eenduidig is aan te wijzen. Dat is bij grootschalige diffuse verontreinigingen niet het geval, zodat de kosten niet verhaald kunnen worden.	Geen
31.3	Is studie gedaan naar de mogelijkheid om nieuwe rivieren/kanalen te graven zodat ook op lange termijn de huidige rivieren kunnen blijven bestaan zoals ze nu bestaan.	De vraag of het graven van nieuwe kanalen kunnen bijdragen aan het realiseren van de hoogwaterbescherming zal plaatsvinden in de studies die t.b.v. de rivierverruimingsprojecten zelf worden uitgevoerd (Spankrachtstudie Ruimte voor de rivier, Tracébesluit Zandmaas...).	Geen
32.1	Men is bang dat het bij ABR gaat om het afschuiven van problemen en is er erg sceptisch over.	Het beleid is juist bedoeld om de bestaande problemen inzake de aanpak van de verontreinigde grond op te lossen, zonder daarbij de milieuhygiënische randvoorwaarden van de huidige wetgeving uit het oog te verliezen. Er is dus geen sprake van afschuiven van problemen.	Geen

33.1	Gevraagd wordt of het mogelijk is dat schadevergoeding plaatsvindt in de vorm van compensatiegrond.	De eventuele schadevergoedingen worden niet in het kader van Actief Bodembeheer gedaan, maar in het kader van de concrete projecten (Ruimte voor de rivier)	Geen
33.2	Gevraagd wordt of het zand uit de uiterwaarden gebruikt wordt voor woningbouw.	Het vermarktbaar zand dat bij de rivierverruimingsprojecten vrijkomt zal o.a. gebruikt worden voor woningbouw	Geen
33.3	Verzocht wordt het MER van de gemeente Nijmegen inzake de Waalsprong gelijk in procedure te laten lopen met ABM.	Het is niet mogelijk om deze procedures gelijk te laten lopen in die zin dat alle besluitvormings en procedurestappen aan elkaar gekoppeld worden. Ze lopen (toevallig) wel grotendeels gelijk op in de tijd.	Geen
33.4	Verzocht wordt om met de gemeente Nijmegen te kijken naar een koppeling van de werkzaamheden.	ABR behelst geen feitelijke werkzaamheden, maar biedt een beleidskader dat gebruikt kan worden bij de voorbereiding en de uitvoering van de werkzaamheden. Er is dus geen sprake van een koppeling van de werkzaamheden. Dat zou in het kader van Ruimte voor de Rivier wel moeten plaatsvinden.	Geen
34	Een terpje hier en een terpje daar draagt niet bij aan de waterverlaging. Dit stukje eerlijkheid in het MER draagt bij aan de begrijpelijkheid en de verwerking.	Voor kennisgeving Overigens gaat het niet alleen om een terpje hier of daar. Er wordt ruimte gemaakt door het verlagen van grote oppervlakten uiterwaarden en weerden en door het afvoeren/bergen van de hierbij vrijkomende materialen.	Geen
35	Inspreker wil in het vervolg graag sheets bij presentaties omdat dat de acceptatiegraad bevordert.	Wij zullen deze tip in de toekomst ter harte nemen. Wij zullen er naar streven om bij voorlichtingen zo veel mogelijk informatie te geven aan de betrokkenen en daarbij duidelijk aangeven wat de mensen kunnen verwachten (natuurontwikkeling e.d.).	
10B	Men is bezorgd dat de doorspoeling van de verontreinigingen en de effecten van het dumpen tot ernstige situatie kan leiden.	De stortplaatsen moeten voldoen aan de milieuhygiënische eisen uit het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie. Hiermee wordt in voldoende mate gegarandeerd dat er geen onaanvaardbare uitloging zal plaatsvinden.	Geen

Niet ontvankelijke reacties, waar we toch op reageren.

Opmerkingen 11.1 t/m 11.5. Deze opmerkingen hebben we ter informatie ook doorgegeven aan de opstellers van het MER RvR. Dat is immers de plaats waar deze opmerkingen thuishoren.			
11.1	Inspreker had i.h.k.v. de startnotitie aangegeven duidelijkheid te wensen over nut en noodzaak van de ingrepen in de rivier. Hij betreurt dat dit afgedaan is met een verwijzing naar een MER-Ruimte voor de rivier	ABR en ABM zijn alleen bedoeld om een kader te bieden voor de verwerking van de grond die bij de rivierprojecten vrijkomt. De vraag of en de manier waarop de rivierverruiming wordt vormgegeven vergt een aparte afweging. Deze vindt plaats bijvoorbeeld bij het MER RvR.	Geen
11.2	Grootschalige ontgrondingen zijn een doel op zich waarvoor ABM-ABR een basis voor moet verschaffen.	ABM en ABR gaan juist niet over de vraag of er al dan niet ontgrond mag worden. Waar ABM en ABR wel over gaan is de vraag wat te doen met de grond die vrijkomt bij rivierprojecten en geven een beoordelingskader voor de milieutoets bij deze rivierprojecten.	Geen
11.3	In de richtlijnen is gesteld dat meer duidelijkheid moet worden gegeven in de rol van de delfstoffenwinning.	De richtlijn stelde dat in het MER (en dan specifiek in de afwegingssystematiek) meer duidelijkheid moest worden gegeven over de rol van de delfstoffenwinning. Dat is ook gebeurd. Zoals ook al in de reactie op uw eerdere opmerkingen is het verder nadrukkelijk niet de bedoeling dat in de beleidsnotities ingegaan wordt op de delfstoffenwinning. Dat hoort thuis in andere kaders.	Geen
11.4	ABM en ABR richten zich vooral op een weinig effectieve maatregel als uiterwaardenvergraving.	ABM-ABR biedt een kader voor het verwerken van de grond die vrijkomt bij de projecten in de Maas en de Rijntakken. De keuzes voor de manier waarop de rivierverruiming zal worden vormgegeven wordt niet in ABM-ABR gemaakt. Daarvoor zijn andere kaders en procedures, zoals het MER-RvR.	Geen
11.5	De rivierbandijken bieden reeds een voldoende beschermingsniveau. Daarom kan (wederom) geconcludeerd zijn dat ABM en ABR alleen bedoeld zijn om de huidige wet- en regelgeving buiten spel te zetten.	ABM en ABR passen binnen de huidige wet- en regelgeving. Het is dus zeker niet zo zodat ze zeker niet bedoeld zijn om deze buiten spel te zetten. Wel maken ze optimaal gebruik van de ruimte die deze bieden. De vraag of er nu reeds voldoende bescherming tegen hoogwater is, zal/moet in andere kaders worden behandeld (RvR).	Geen
Opmerkingen 23.6 t/m 23.26 . Deze hebben betrekking op nagezonden vragen en opmerkingen van De Maaswerken.			
23.6	De tekstblokken op p. 68 en 69 scheppen verwarring.	Blijkens de inspraakreacties scheppen deze tekstblokken inderdaad meer verwarring dan helderheid. Ze zullen daarom worden aangepast. De aangepaste afweging over gescheiden of ongescheiden bergen zal beter beschrijven welke rol de afwegingssystematiek bij de keuze maakt en dat een en ander per project bekeken zal moeten worden.	Teksten verduidelijken
23.7	De afweging van toepassingsmogelijkheden voor niet	Voor zover de bredere afweging die in het kader van de Maas wordt uitgevoerd voldoende informatie biedt om de afweging te kunnen maken	Duidelijk aangeven in de definitieve beleidsnotitie

	vermarktbaar grond vindt bij de Maaswerken plaats met behulp van een m.e.r. waarbij ook criteria hinder en overlast worden meegenomen. Deze m.e.r.-afweging is breder dan de afweging uit ABM. Is het dan nog noodzakelijk om alsnog een afweging te maken volgens de ABM-methode?	kan het uitvoeren van de ABM-afweging achterwege blijven. Wij willen u er wel op wijzen dat in uw afweging wel die informatie moet zijn opgenomen die nodig is voor de ABM-afwegingssystematiek.	dat deze mogelijkheid er is.
23.8	Bij de afbakening op blz. 9 zouden wij graag het woord gebiedseigen opgenomen zien worden .	Dit is inderdaad een goede toevoeging.	Tekst aanpassen in definitieve beleidsregels.
23.9	Verzocht wordt het begrip duurzaamheid als criterium te schrappen of te herdefiniëren.	Zoals op bladzijde 67 (ABM) gesteld, wordt de duurzaamheid gebruikt om te kunnen kiezen tussen twee varianten die een vergelijkbaar milieueffect hebben. De volgorde die wij hierbij hanteren (ladder van Lansink) is algemeen geaccepteerd, zodat wij het niet nodig achten hier een andere invulling aan te geven. Om een en ander duidelijker te maken zal in de definitieve Nota van Toelichting de beschrijving van het aspect duurzaamheid verplaatst worden van 6.2.4 naar 6.2.5	Nota van Toelichting aanpassen
23.10	De kostensoorten die in de afwegingssystematiek worden onderscheiden sluiten niet goed aan bij een rivierverruimingsproject.	We zullen in de definitieve beleidsnotitie een aangepaste beschrijving van de kostensoorten opnemen. Verder zullen wij duidelijk aangegeven dat men bij het toepassen van de afwegingssystematiek gebruik kan maken van kostenramingen die specifiek op een concreet project van toepassing zijn. Aldus kunnen per project keuzes gemaakt worden op basis van werkelijke cijfers en getallen. Reden hiervoor is dat de kosten en de kostensoorten van project tot project kunnen verschillen.	Nota van toelichting aanpassen
23.11	Klopt het dat als grond uit een dijk- of weglichaam wordt ontgraven en deze functie binnen het gebied herkrijgt, er sprake is van Bodem blijft bodem?	Neen. Bij toepassing in een dijk- of weglichaam is sprake van toepassing als een bouwstof, ongeacht de herkomst van de grond. De tekst op blz. 55 zal verduidelijkt worden.	Tekst op bladzijde 55 verduidelijken
23.12	Wat is zone C?	Zone C betreft gebieden waar wel grondverzet plaatsvindt, maar die niet regelmatig overstroomd. Per riviersysteem/project zal moeten worden bekeken welke plandelen er binnen vallen en welke plandelen er buiten vallen.	Geen
23.13	Wat is onvoldoende duurzaam.	Het gaat hier om de vraag of, in het kader van de nazorg van de restverontreiniging, een saneringsoplossing al dan niet voldoende duurzaam is. Er is bijvoorbeeld sprake van een onvoldoende duurzame oplossing indien een leeflaag die als sanerende maatregel is aangebracht,	Geen

		niet voldoende erosiebestendig is. Overigens zal per situatie in een saneringsplan/nazorgplan moeten worden aangegeven of het noodzakelijk is om de duurzaamheid van de saneringsoplossing te bewaken en hoe dit dan zal gebeuren.	
23.14	Voorgesteld wordt om de formule uit de afwegingssystematiek aan te passen en het normaliseren op het verschil tussen BGW's en streefwaarde te laten vervallen.	Aangezien bij het opstellen van het MER deze afwegingssystematiek goed bruikbaar bleek te zijn worden er geen wijzigingen meer aan doorgevoerd. Wel zullen we een spreadsheet opstellen en ter beschikking stellen aan de initiatiefnemers teneinde de afwegingssystematiek toegankelijker te maken.	Opstellen van een spreadsheet
23.15	De afwegingssystematiek wordt zowel in de bijlage van de beleidsnotitie als in de NvT gegeven. Kan een van deze vervallen?	Een van beide zal vervallen. Wel zullen we er voor zorgen dat er een zo volledig mogelijke beschrijving van de afwegingssystematiek blijft (zie ook 23.9)	In definitieve notitie nog slechts 1 maal de afwegingssystematiek opnemen. Wel er voor zorgen dat dit de meest volledige beschrijving is (zie ook 23.9)
23.16	Op pagina 19 en 63 wordt gesteld dat milieueffecten met kosten worden vergeleken, terwijl op blz. 65 en 66 de milieueffecten met de maatschappelijke lasten worden vergeleken.	Tekst op p. 19 en 63 zal worden aangepast.	Tekst aanpassen in definitieve beleidsregels.
23.17	Op blz. 20 wordt bij milieuverbetering en stand-still alleen gesproken over de leeflaag. Dat is te weinig aangezien ook verspreiding en duurzaamheid moeten worden meegenomen.	Bij de afwegingssystematiek wordt inderdaad niet alleen naar de leeflaag gekeken, maar wordt ondermeer ook gekeken naar de flux van de verontreinigingen uit de depots. De omschrijving dat gekeken wordt naar de milieuverbetering in de leeflaag klopt dus niet. De tekst zal hiertoe worden aangepast.	Tekst aanpassen in de definitieve beleidsregels
23.18	Verwerken wordt veelal geïnterpreteerd als reinigen terwijl hiermee in ABM toepassen wordt bedoeld. Verzocht wordt de term te wijzigen.	Deze verwarring is alleen bij deze inspreker en bij VROM aan de orde. Daarom zullen wij de tekst niet wijzigen, dit om verwarring bij alle andere insprekers te vermijden.	
23.19	Wat is de functie van de vuistregels natuur? kan iemand hier rechten/plichten aan ontleen?	De functie is om informatie te geven. Rechten en plichten kunnen er niet aan ontleend worden. Dit zal ook duidelijk aangegeven worden	
23.20	Kan de Grensmaas als 1 project worden beschouwd i.h.k.v. bodem blijft bodem.	In de definitieve beleidsregels zullen wij bij de voorbeeldprojecten (als genoemd in 4.2.3. van de NvT) ook ingaan op de Grensmaas.	De tekst van 4.2.3 NvT zal worden aangepast
23.21	Wat is kleiig? Verzocht wordt meer rek te geven wat betreft de dikte van de bodemlagen bij de eis vergelijkbare	De term vergelijkbaar impliceert dat er reeds enige speelruimte is, ook voor wat betreft de dikte van de toe te passen bodemlaag. In de definitieve beleidsnotitie zullen we de betreffende verwijzing inzake	Tekst van de NvT aanpassen.

	bodemopbouw.	de dikte niet meer opnemen.	
23.22	Er worden vragen gesteld bij het gebruik van de 95-percentielwaarde voor het opsporen van puntbronnen	Voorlopig blijven we vasthouden aan de 95-percentielwaarde als een signaalwaarde. Boven deze waarde moet er nagegaan worden of de waarneming toe te schrijven is aan een puntbron. Deze aanpak wordt door ons geprefereerd boven uw aanpak waarbij de gemiddelde waarde als signaalwaarde geldt. In het kader van de onderzoeksprotocollen die momenteel door het RIZA worden ontwikkeld zal (zie 4.8) zal ook gewerkt worden aan een methodiek voor het bepalen van puntbronnen. Zodra de onderzoeksprotocollen beschikbaar zijn zullen we deze gebruiken.	Geen
23.23	Het risico dat het opstellen van de protocollen de vaststelling van ABM zal vertragen achten wij groot.	De protocollen welke momenteel door RIZA worden ontwikkeld (zie ook 4.8 en 12.8) gelden voor alle grootschalig verontreinigde uiterwaarden en weerden van de rivieren. Deze protocollen worden niet specifiek voor ABM of ABR ontwikkeld. Het kan dan ook niet zijn dat de vaststelling van deze protocollen de voortgang van ABM of ABR zou belemmeren..	geen
23.24	Om te vermijden dat men bij bestemmingswijzigingen in het winterbed geconfronteerd wordt met een saneringsplicht moet de omschrijving op blz. 49 inzake de WRO-toets aangescherpt worden.	Bestemmingswijzigingen op locaties waar toch al gegraven zal worden vallen sowieso onder het regime van ABM en moeten rekening houden met de bodemkwaliteitseisen uit hoofdstuk 3. Voor bestemmingswijzigingen op locaties waar niet gegraven zal worden, wordt verwezen naar het provinciale beleid voor landbodems waar het al geruime tijd gebruikelijk is om de bodemkwaliteit te betrekken bij de beoordeling van de haalbaarheid van bestemmingswijzigingen. Wij zien dat ook nog geen reden om een en ander aan te scherpen. Overigens zal de provincie in beleidsstukken moeten vastleggen of en hoe zij ABM willen toepassen bij de WRO-procedures.	In de definitieve Nota van Toelichting zal (in 2.4.3.) meer toelichting gegeven worden, overeenkomstig de reactie.
23.25	De eis dat de leeflaag erosiebestendig dient te zijn, zou alleen van toepassing moeten zijn op situaties waar de grond wordt aangebracht als deklaag op een depot of op een bodemlaag die niet aan het HVN voldoet.	Klopt	Teksten aanpassen.
23.26	Is het mogelijk om hergebruik na bewerking te schrappen.	Zie 23.5	Zie 23.5